

Religija u filmu

Lajnesek, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:614334>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-09**

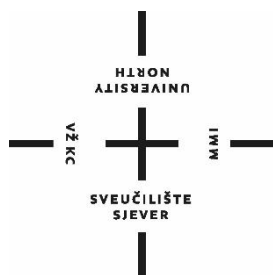

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

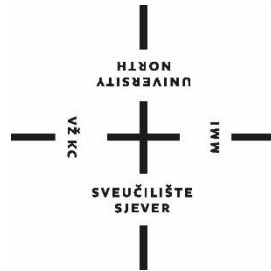
DIPLOMSKI RAD br. 104-MMD-2023

RELIGIJA U FILMU

Petra Lajnesek

Varaždin, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
Studij Multimedija

DIPLOMSKI RAD br. 104-MMD-2023

RELIGIJA U FILMU

Student:

Petra Lajnesek, 2894/336

Mentor:

doc. dr. art. Irena Škorić

Varaždin, rujan 2023.

Sažetak

Poveznica religije i filma postojala je otkada postoji film. Kinematografi su se oduvijek zanimali za Boga. Postoji nešto u ljudskoj naravi što vuče gledatelje da gledaju vjerske filmove, a to je prirodna ljudska težnja k transcendentnome. Religija se s filmom može povezati kroz više dodatnih pojmova kao što su vjera i umjetnost. Postoji mnogo svjetovnih filmova koji preko raznih metafora i motiva prikrivaju prisutnost biblijskih motiva, pa time i skrivenim porukama privlače gledatelje.

Dubljom analizom više vjerskih i svjetovnih filmova dobiva se veća slika i dublje značenje onoga što redatelj želi prenijeti gledatelju. Film je odličan medij za navještanje vjere jer kao sedma umjetnost, film spaja sve umjetnosti u jednu cjelinu i time ima znatno veću utjecajnu i sugestivnu moć prema gledatelju.

Ključne riječi: vjera, Bog, Biblija, umjetnost, „odabrani“ lik, vjerska simbolika

Abstract

The connection between religion and film has existed for as long as there has been film. Cinematographers have always been interested in God. There is something in human nature that draws viewers to watch religious films, and that is the natural human aspiration for the transcendent. Religion can be connected to film through several additional concepts such as faith and art. There are many secular films that conceal the presence of biblical motifs through various metaphors and motifs, thus attracting viewers with hidden messages.

A deeper analysis of several religious and secular films gives a bigger picture and a deeper meaning of what the director wants to convey to the viewer. Film is an excellent medium for preaching the faith because, as the seventh art, film combines all the arts into one whole and thus has a significantly greater influence and suggestive power towards the viewer.

Key words: faith, God, Bible, art, „the chosen one“, religious symbolism

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Multimedija		
STUDIJ	Diplomski sveu ilišni		
PRISTUPNIK	Petra Lajnesek	MATIČNI BROJ	2894/336
DATUM	06.09.2023.	KOLEGIJ	Digitalna video produkcija
NASLOV RADA	Religija u filmu		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Religion in film		
MENTOR	Irena Škori	ZVANJE	doc. dr. art.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. doc.art.dr.sc. Mario Periša - predsjednik		
	2. izv.prof.art. dr.sc. Robert Geček - član		
	3. doc.dr.art. Irena Škorić - mentor		
	4. doc.dr.sc. Domagoj Frank - zamjenski član		
	5.		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	104-MMD-2023		
OPIS	Cilj ovog rada je istražiti poveznice izme u religije i filma. Kinematografiju je oduvijek zanimao Bog. U ljudskoj naravi postoji prirodna težnja prema transcendentnome, odnosno, prema Bogu koja vu e gledatelje da gledaju vjerske filmove. Postoje filmovi s vjerskom tematikom koji direktno prikazuju Biblijske pri e, a postoje i svjetovni filmovi u kojima se sakriva vjerska simbolika, te ju je potrebno otkriti dubljim razmišljanjem. U radu je potrebno: - definirati i objasniti pojam religija - definirati i objasniti pojam film - objasniti gledateljev pogled na film - povezati pojmove filma i religije - definirati motive kojima se religija sakriva u svjetovnim filmovima - napraviti analizu više filmova s vjerskom tematikom i vjerskom simbolikom - provesti anketno istraživanje me u odre enim ispitanicima vezano uz vjersko opredjeljenje i mišljenje o poveznicama izme u religije i filma - analizirati odgovore ispitanika ankete		
ZADATAK URUČEN	6/9/2023	POTPIS MENTORA	Irena Škorić

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Religija.....	2
3. Vjera.....	3
4. Film.....	4
4.1. Psihologija filma	5
5. Gledateljev odnos prema filmu.....	6
6. Povezanost vjere i umjetnosti	7
7. Navještanje vjere kroz film.....	8
8. Filmovi sa vjerskom tematikom	9
9. Analiza filmova sa vjerskom tematikom	10
9.1. Pasija	10
9.1.1. Kratki opis filmske radnje.....	11
9.1.2. Analiza filma.....	12
9.1.3. Redatelj „Pasije“ Mel Gibson	14
9.2. Raj postoji	15
9.2.1. Kratki opis filmske radnje.....	16
9.2.2. Analiza filma.....	18
9.2.3. Redatelj filma „Raj postoji“ Randall Wallace	21
9.3. Bog nije mrtav.....	23
9.3.1. Kratki opis filmske radnje.....	23
9.3.2. Analiza filma.....	26
9.3.3. Redatelj filma „Bog nije mrtav“ Harold Cronk	31
9.3.4. Pisac knjige „Bog nije mrtav“ Rice Broocks.....	31
10. Filmovi sa vjerskom simbolikom	32

10.1.	Biblijski motivi ili simbolika u filmu	32
10.1.1.	Motiv „odabrani“	33
10.1.2.	Metafora ili preneseno značenje u filmu.....	33
11.	Analiza filmova sa vjerskom simbolikom	34
11.1.	Kronike iz Narnije	34
11.1.1.	Kratki opis filmske radnje.....	34
11.1.2.	Simboli iz Biblije:	36
11.1.3.	Analiza filma.....	36
11.1.4.	Pisac knjiga „Kronike iz Narnije“ Clive Staples Lewis	38
11.2.	Aquaman.....	39
11.2.1.	Kratki opis filmske radnje.....	39
11.2.2.	Analiza filma.....	42
11.3.	Gospodar prstenova	44
11.3.1.	Kratki opis filmske radnje.....	44
11.3.2.	Analiza filma.....	46
11.3.3.	Pisac J. R. R. Tolkien.....	48
12.	Rezultati provedene ankete	49
12.1.	Analiza ankete	64
13.	Zaključak	67
14.	Izvori.....	69
14.1.	Filmovi	69
14.2.	Literatura	69
14.3.	Mrežni izvori	69
15.	Popis slika.....	70
16.	Popis grafikona	71
17.	Popis tablica.....	71

1. Uvod

Od ranih početaka filma i filmske industrije, poveznica s religijom bila je tu. „Kinematografiju je oduvijek zanimalo Bog.“ riječi su filmskog teoretičara Andre Bazina koji je smatrao da su film i religija itekako povezani [11]. Razvitkom filma ta poveznica dodatno se proširila jer postoji više načina na koji se danas religija prikazuje u filmu. Ovaj diplomski rad bavi se istraživanjem povezanosti religije i filma, ponajviše kršćanstva i filma. Postoji mnogo filmova koji se odnose na vjersku tematiku i direktno ističu vjeru u Boga, prikazuju biblijske, povijesne i istinite priče vezane uz Isusov život, Boga i vjeru općenito. Zanimljivo je na koji način pojedini redatelj prikazuje svoju viziju i iskustvo tih događaja. Postoji i mnoštvo novih modernih filmova koji na prvi pogled nemaju nikakve veze s vjerom i Bogom, no metaforama i skrivenim značenjem zapravo ukazuju na vjeru i Boga. Cilj je istražiti i pojasniti dublje značenje motiva koji se koriste u takvim filmovima, a koji su dublje povezani s religijom, odnosno vjerom. Postoji puno takvih filmova koji imaju biblijske motive i simboliku koji nisu direktno prikazani u filmu, a ako se malo razmisli i promisli o prenesenom značenju koje se odvija u filmu, poveznice su itekako velike. Puno takvih filmova s prenesenim značenjem iz Biblije postiglo je svjetsku slavu, a još jedan cilj ovog rada je istražiti razloge zbog kojih takvi filmovi jako dobro uspjevaju i što navodi ljude da gledaju takve filmove.

Biblija je uvijek bila jedna od najboljih izvora za filmsku priču, te je već snimljeno mnogo filmova koji prikazuju život Isusa Krista. Iako je Crkva u početku bila skeptična u vezi „sedme umjetnosti“ koja se pojavila, s vremenom su shvatili da je potrebno promicati dobar i moralan film koji šalje pozitivne poruke. Film je s vremenom postao i dobar način svjedočenja i navještanja vjere [12]. Današnji redatelji, scenaristi ili pisci knjiga po kojima se rade vjerski filmovi imaju iskustva s vjerom, veliki su vjernici od rođenja, ili su bili ateisti, pa su se preobratali, ili ih je zaokupilo nešto drugo, pa su u vjeri našli spas i nadu. Svatko od njih ima drugačiji život, djetinjstvo, životno iskustvo i razne situacije u kojima su se nalazili, te su našli svoju nadu koju žele kroz film podijeliti s drugima. Film je odličan medij za navještanje jer spaja više umjetnosti u jednu, te može prenijeti iskustvo vjere na više načina i tako utjecati na gledatelja.

2. Religija

Kada se spomene riječ „religija“, svi znaju na što se misli pod tim pojmom, no ta riječ vrlo je apstraktna. O svakoj religiji posebno može se puno toga reći, no baš samu religiju malo je teže opisati. Sama riječ dolazi od starih Rimljana koji su pod pojmom „religio“ podrazumijevali točno ispunjenje svih dužnosti prema bezbrojnim božanstvima koja je priznavala rimska država. Prema tome, riječ religija izvodi se od latinskog izraza „religiare“ koji znači „brižno paziti“. Jedan od ranokršćanskih pisaca, Laktancije, daje ovoj riječi novo i dublje značenje. Prema njemu, religija je snažna osjećajna povezanost čovjeka i Boga koji je temelj svih živih bića. Ovo novo kršćansko značenje riječi povezuje se i s latinskim izrazom „religare“ što znači „opet povezati“. Svi pojavni oblici religioznosti pokušaji su tumačenja nedokučivog. Kako se ljudska svijest razvijala od najranijih dana, čovjek je počeo shvaćati smrt kao nešto najgore što se može dogoditi, pa iz toga proizlazi želja za besmrtnošću. Iz želje za besmrtnošću rađa se vjera u neraspadljivu dušu i vječni život. Religija je na neki način pokušaj dohvaćanja vječnoga života. Vjera u život nakon smrti, uskrsnuće, seljenje duše i vječni život u raj u najznačajniji je pokretač religije, jer kad bi ljudi bili besmrtni vjera ne bi bila potrebna. Religija je jedna od prvih čovjekovih kulturnih djelatnosti. Kako se razvijala čovjekova kultura, razvijalo se i vjerovanje i štovanje nečega što je izvan čovjekovog razuma. Tijekom vremena, ljudi su pokušavali shvatiti sile života i smrti, samog Boga i time su se razvijali prvo razni mitovi, kultovi, pa i različite religije. Najraniji vjernici počeli su pokazivati poštovanje prema Bogu ili bogovima koje su tada smatrali svetima. Današnji svijet skroz je drugačiji od onoga što je bilo prije. Danas većina ljudi smatra da su najraniji ljudi bili primitivni što se tiče vjerovanja u bogove iz starih kultura, no zapravo je današnji svijet puno primitivniji što se tiče vjere. Današnji „moderni“ i nezainteresirani svijet zapravo je vrlo primitivan jer u današnje vrijeme više ništa nije sveto, ništa se ne poštuje i upravo zato neki ljudi današnjice nisu sposobni razumjeti religijske predodžbe ljudi iz davnih vremena u njihovoj najdubljoj dimenziji. [6]

Kako je bilo i prije, i danas postoje mnogobrojna i najrazličitija vjerovanja. Čak ni najveće svjetske religije ne pokazuju jedinstvenost i postojanu duhovnu sliku, već i one imaju podijeljenost u nekim dijelovima koji se i dalje mijenjaju. [6]

Prepoznato je da u svijetu postoji više od 4000 različitih religija, no većina ljudi u svijetu smješta se u jednu od 5 najvećih svjetskih religija, a to su: kršćanstvo, islam, židovstvo, hinduizam i budizam. Sve više u svijetu ima i ateista ili onih koji ne žele pripadati niti jednoj religiji jer postoje nova moderna uvjerenja koja proizlaze iz manjka brige o čovjekovoj duši.

Iskustvo dokazuje da religije nisu nikako svjesne izmišljotine, nego one potječu iz naravnog života nesvjesne duše i na neki način je adekvatno izražavaju. Ljudska svijest ne obuhvaća dušu, pa se duševne stvari često umanjuju zbog svijesnih stvari. Religijski simboli ne potječu iz glave, nije ih moguće samo izmisliti, oni proizlaze iz nečeg drugog što dolazi iz čovjekove nutrine. Religijski simboli imaju „objaviteljski karakter“ i proizlaze kao naravne objave ljudske duše. Kada čovjek dopusti da mu podsvjesni i naravni sadržaj njegove duše mijenja svijest o životu, tada može spoznati ono nadnaravno u sebi i oko sebe. [7]

Religija je i način života. Svaka religija ima svoje zapovijedi, pravila i običaje po kojima treba živjeti, a to pomaže u oblikovanju čovjekova ponašanja prema drugima koji se nalaze oko njega. Religija također pomaže čovjeku da kroz vjeru i određena pravila oblikuje svoje standarde po kojima će živjeti i kako će se odnositi prema svemu što ga snađe u životu.

3. Vjera

Čovjek je stvoren na sliku Božju, pa je stoga duhovno biće koje teži transcenciji. Vjera je ono što spašava čovjeka, što mu daje nadu. Svaki čovjek barem se jednom u životu zapita i razmišlja o stvarima koje nisu od ovoga svijeta. Ima puno teorija do kojih je čovjek došao kroz svoja razmišljanja i promišljanja o transcendentnome. Neki nauče i počnu vjerovati u Boga kroz religiju u kojoj su odgojeni, neki sami spoznaju ono u što žele vjerovati, a neki pak ne žele vjerovati da postoji nešto izvan ovoga svijeta. Ovisno o tome koliko je čovjek svjestan i produhovljen, koliko preispituje svoje postojanje na ovome svijetu i koliko pažnje pridaje svojoj duši, njegova se vjera oblikuje i produbljuje. Sve što je vezano uz vjeru čovjek razumije tek kada to iskusi iznutra jer je vjera iskustvo duha. Za vjeru nisu potrebni samo razum i volja, potrebno je nešto više, što dolazi od duha. Bog djeluje drugačije na svijet, pa ga čovjek može spoznati samo kroz svoj duh. U čovjeku se oduvijek nalazi nešto što osjeća i doživljava

kao nešto što je jače od njega samoga i to naziva božanskim. Bog je ono što je jače u čovjeku. [1, 11]

4. Film

U početku, kada se film tek pojavio, analitičari su pokušavali definirati što bi to bio film, u koju kategoriju svrstati taj medij. Često su film uspoređivali s drugim umjetnostima, pa su neke od definicija bile: „kiparstvo u pokretu“, „glazba svjetla“, „slikarstvo u pokretu“ i „arhitektura u pokretu“. Nakon svih tih definicija, došli su do zaključka i složili se da je film umjetnost. Neki u početku nisu prihvatili film kao nešto što je vrijedno da se nazove umjetnošću, no s vremenom se to promijenilo i film ne samo da je postao legitiman da se može uspoređivati s drugim umjetnostima, nego je došao do te vrijednosti da se prosuđuje prema vlastitim mjerilima. [2] Moglo bi se reći da filmska umjetnost objedinjuje narativne, vizualne, glazbene i dramske umjetnosti s mogućnošću da ih mehanički reproducira i nadograđuje svojim specifičnim izražajnim sredstvima. [5] Definicija kojom bi se još mogao opisati film je: „Film je fotografski i fonografski zapis izvanjskoga svijeta“. [3] Druga definicija koja malo bliže objašnjava film je: „Film je sve ono što se nalazi na filmskoj vrpici i što biva oživljeno tehnikom projekcije.“ [5] U ovoj definiciji se pod pojmom filmske vrpce podrazumijeva bilježenje pokretnih slika filmom, videom ili računalom.

Prvo što je šokiralo i oduševilo ljude kada se pojavio film je sama tehnička mogućnost bilježenja pokretne slike. Isprva nisu mogli vjerovati da je to moguće, kao što je poznato kako su ljudi reagirali kada je prikazan jedan od prvih filmova „Ulazak vlaka u stanicu“ braće Lumiere. Mislili su da vlak stvarno dolazi i počeli paničariti jer im do tada to nije bilo poznato i nisu mogli razumjeti ono što su vidjeli. Nakon što su ljudi prihvatili film, počeli ga više upotrebljavati i razumijevati, film se sve više razvijao do toga da je u današnjem svijetu potpuno normalno svakodnevno gledanje i snimanje filmova, pa je došlo i do toga da ponekad dolazi čak do zasićenja od tolikih filmova. Film svakako spada u umjetnost i bit je filma da prenese poruke i emocije na gledatelja. Film uzima elemente iz drugih umjetnosti i iz toga stvara jednu novu cjelinu.

U filmu se izražava slikama i zvukovima i time se oslanja na naše životno iskustvo, odnosno vizualnu i auditivnu percepciju, pa je spoznajno vrlo pristupačan. Prizore iz filma ljudi mogu prepoznati iako nisu obrazovani za gledanje filma jer gledanje i

slušanje pripada životnom iskustvu. Prema tome, film se može obraćati masovnoj publici i film je odličan medij ili umjetnost kojim se mogu prenositi željene poruke gledateljima. U filmovima se uvijek iznosi neki svjetonazor, stav prema životu i pojavama, također film posjeduje iznimnu sugestivnu moć, može se reći da je film na neki način i politika. [5] U ranim počecima filma crkvene su institucije prepoznale film kao važan masovni medij kojim se mogu prenositi poruke vjere, nade, ljubavi, općeljudske vrednote, vjerske istine i širenje radosne vijesti. S druge strane, otkrili su i strah, odnosno opasnost od širenja ateizma i svjetonazora koji se protive kršćanstvu i šire nevjeru. [12] U ranim počecima filma neke institucije, pa tako i crkvene, mogle su donekle utjecati na sadržaj koji se prikazivao u filmu, no danas je to puno slobodnije. Danas postoji toliko različitih svjetonazora, svatko slobodno izražava svoje mišljenje da dolazi do raznih i dobrih i loših sadržaja što se tiče filma. Film je još uvijek masovni medij koji najbolje može prenijeti poruke i emocije, ali danas postoji i puno različitih platformi na kojima se gleda film, pa gledatelji sami biraju kakve filmove žele gledati ovisno o njihovim svjetonazorima.

4.1. Psihologija filma

Film je vrlo složeno područje koje se može i treba proučavati s psihološke strane jer najviše psihološki utječe na gledatelja. Film je istovremeno osobno doživljajni i društveni fenomen, kulturni i gospodarski, elitni i populistični, zahtjevan i zabavan. Umberto Eco rekao je jednu zanimljivu činjenicu o filmu, a to je da poruka koju redatelj šalje pomoću filma biva shvaćena od primatelja (gledatelja), odnosno dekodirana ovisno o ideološkoj, psihološkoj i socijalnoj razini na kojoj se nalazi onaj koji prima poruke. [5] Dakle, nisu svi ljudi isti, svatko će drugačije shvatiti ono što mu je prikazano s obzirom da nemaju svi istu razinu obrazovanja, istu razinu svijesti, ista životna iskustva ili ista vjerovanja da bi na potpuno isti način doživjeli nešto. Koliko često čujemo neke ljude koji govore o nekom filmu koji smo i mi gledali ili pak o bilo kojem drugom događaju na kojem smo i mi bili? Kada čujemo njihovu verziju filma ili događaja, pitamo se jesmo li gledali isti film ili bili na istome događaju jer verzija koju je ispričao netko drugi ne odgovara našem doživljaju. Upravo to je pokazatelj da dvoje ljudi može vidjeti istu stvar, ali je doživjeti na potpuno drugačiji način koji druga osoba uopće ne može pojmiti.

5. Gledateljev odnos prema filmu

Kako danas postoji neizmjereno mnogo filmova, brojnih tema i svjetonazora koji se prikazuju u filmovima, a isto tako i raznih platformi na kojima se nalaze filmovi, gledanje filmova više nije isto kao prije. Prije su ljudi gledali film koji je na televizijskom programu ili su išli u kino. Danas postoji puno više televizijskih programa, internetskih stranica s filmovima, drugih platformi koje postoje samo za gledanje filmova, pa svime time postoji mnogo više izbora za gledatelje. Kao što je prije napisano, danas većinom svatko može izabrati film po svojem ukusu i po svojem svjetonazoru. Vrlo često gledatelji gledaju ono što je popularno, što je osvojilo vrijedne nagrade na filmskim dodjelama i ono što preporučaju filmski kritičari.

Teoretičar Stuart Hall smatra da se u filmovima iskazuju različite ideologije, pa se gledatelji mogu podijeliti na tri načina gledanja filma, odnosno mogu se podijeliti na načine kojima oni shvaćaju određenu ideologiju u filmu. Prema Hallu, postoje tri okvirne strategije čitanja, odnosno gledanja filmova u odnosu na dominantnu ideologiju:

1. Dominantno čitanje što ga stvara gledatelj situiran tako da pristaje na dominantnu ideologiju i subjektivnost koju ona proizvodi.
2. Pregovaračko čitanje što ga stvara gledatelj koji uvelike pristaje na dominantnu ideologiju, ali čija stvarna životna situacija izaziva određene „lokalne“ kritičke fleksije.
3. Opozicijsko čitanje što ga stvaraju oni koje njihova društvena situacija i svijest stavljaju u izravno oporben odnos prema dominantnoj ideologiji. [2]

Prema tome, filmovi bi trebali striktno sadržavati samo određenu ideologiju kojoj se gledatelji priklanjaju ili su protiv nje. No nisu svi filmovi takvi da uključuju samo jednu ideologiju, neki čak ni nemaju neku ideologiju, a opet postoji puno filmova koji spajaju više ideologija. „Gledatelji nisu uključeni u višestruke identitete (i identifikacije) povezane s rodom, rasom, seksualnom preferencijom, regijom, religijom, ideologijom, klasom i naraštajem. Povrh toga društveno nametnuti epidermatski identiteti nisu stroge odrednice osobnih identifikacija i političkih opredjeljenja. Ne radi se samo o tome što netko jest ili odakle dolazi, nego i što želi biti, kamo želi ići i s kime želi ići onamo.“ [2] Prema tome, ono što će neki ljudi gledati ne ovisi jesu li oni priklonjeni određenoj ideologiji ili nisu, pronalaze li sebe u tome ili

ne, moguće je da će gledati određeni film kritičkim stavom ili jednostavno da saznaju neke nove informacije ili da gledaju iz zabave i opuste se uz film.

Neki teoretičari smatraju da su ljudi postali kao „trutovi“ pred televizijskim ekranom koji upijaju i vjeruju u sve što im se prezentira na televiziji, no neki to odbacuju i smatraju da gledatelji imaju životno iskustvo, obrazovanje i svoj životni svjetonazor koji neće dopustiti da ih nečiji drugačiji svjetonazor odmah povuče i da oni od tada slijepo vjeruju svemu što su do tada znali i naučili. Oni neće samo gledati i vjerovati svemu, nego će kritički promišljati i pokušati razumijeti ono što im je prikazano u okviru njihovih dotadašnjih životnih spoznaja i uvjerenja.

Što se tiče gledateljevog odnosa prema religiji u filmu, pretpostavlja se da će filmove s religijskim temama gledati ljudi koji su vjernici, no to ne mora biti tako. Filmovi s religijskim temama većinom imaju jasno izraženu temu koja je povezana s Biblijom i snažno i direktno prikazuje vjeru. Postoje i filmovi koji imaju simbole, metafore i ostala filmska izražajna sredstva kojima se podsvjesno prikazuju biblijski motivi. Takvi filmovi će vjerojatno doći do većeg broja gledatelja, a vrlo često su takvi filmovi i vrlo popularni.

6. Povezanost vjere i umjetnosti

Između vjere i umjetnosti postoji puno razlika, no postoji i puno sličnosti prema kojima se ta dva pojma povezuju. Umjetnost je oblikovanje stvari, odnosno, čovjekovo izražavanje kroz stvaranje i oblikovanje. Vjera je vrlo često prisutna u tom oblikovanju i izražavanju. Od davnina, ljudi iskazuju svoju vjeru kroz umjetnost. Bog je stvoritelj svijeta, a čovjeka je stvorio na svoju sliku, pa je tako i čovjek stvoren da bude stvoritelj, da stvara i oblikuje ovaj svijet koji mu je od Boga darovan. „Čovjek je stvaralačko biće i po tome slika Boga. Postoje strukturalne sličnosti između vjerskog proroštva i umjetničkog stvaranja, oboje ovise o daru naše dubine i Vlastitosti, za koju kršćani vjeruju da je Bog.“ [1] Bog nas vjerom oblikuje, a preko nas i svijet, a umjetnošću mi oblikujemo tvar u umjetničko djelo, kojim djelujemo na svijet. [1] J.S. Rabar u svojoj knjizi „Umjetnost i vjera“ jako lijepo opisuje odnos vjere i umjetnosti, pa u jednom dijelu piše: „Umjetnost je otvorena Bogu/transcendenciji i na nesvjestan način dolazi od Njega, čak i u ateista!, ali je ipak u njoj naglasak na čovječjem činu kojim tvar poprima osobine iz konkretnog pojedinca/autora i tek time biva zrcalom Boga,

transcendencije i cjeline postojanja.“ Dakle, umjetnost, odnosno, oblikovanje stvari je ljudski čin koji sam po sebi nema neku višu ulogu sve dok mu čovjek, odnosno Bog kroz čovjeka, ne da smisao. „Iako se i vjera i umjetnost kreću od Boga, preko čovjeka prema svijetu, iako su oboje apsolutni odnos koji u sebi sadrži sve, ipak je vjera prvenstveno osobni odnos, dok je umjetnost prvenstveno oblikovanje stvari.“ [1] Sva ljudska kreativnost dobroduhog djelovanja potječe od Duha Svetoga, kao i sve što vrijedi i što je dobro. Umjetnik bi trebao slušati glas Stvaratelja u sebi i zajedno s Njim stvarati novu priču. U kreativnom stvaranju Bog pomaže našim planovima i snovima. Kreativnost je stvar duha, svaki napredak koji umjetnik napravi posljedica je vjerovanja. Bog daruje ono što je umjetniku potrebno. Što se više umjetnik prepusti Bogu da ga vodi, postaje otvoreniji i iskreniji prema drugima, a i prema samome sebi. Bog djeluje kroz čovjeka ukoliko mu to čovjek dopusti i vjeruje Bogu, a kada se to dogodi, događaju se predivne stvari. „I umjetnost i vjera jesu darivanje, tako da darovani dariva drugima ono čime je darovan.“ [1]

Svaka umjetnost je transcendentna, teži nečemu što je izvan ljudskih osjetila, što nadilazi sve postojanje, pa je prema tome umjetnost srodna religiji i filozofiji. Za razliku od znanosti i tehnike koji teže imanenciji, odnosno svemu što se nalazi u svijetu i što se može osjetiti svim ljudskim osjetilima. Umjetnost transcendiraju svijet na način da oponaša Boga nastojeći stvarati „iz ničega“. Svaki umjetnik nastoji stvoriti nešto novo, nešto što još ne postoji u svijetu. Umjetnost se može nazvati i imanentnom transcendencijom, ona je izricanje neizrecivog, „zemaljska sestra religije“. Preko nje se može puno toga reći, u direktnom i indirektnom smislu. U njoj postoji bogatstvo simboličkog sadržaja kojim se može prikazati istina. Umjetnost teži prikazivanju istine, navješta ono što je istinito i iskreno. Umjetnik kroz umjetnost prikazuje svoju istinsku dubinu duše, slobodno prikazuje sebe i svoj svijet. [1]

7. Navještanje vjere kroz film

Kao jedan od najrasprostranjenijih medija i umjetnosti današnjice, film je jedna od najboljih, ako ne i najbolja platforma za izražavanje i prikazivanje vjere u direktnom i indirektnom smislu. Film sadrži stilske figure koje omogućavaju da se neke poruke šalju direktno, pa i indirektno. Zanimljivo je da postoji mnogo filmova koji direktno ne iskazuju nikakvu vjeru, no podvjesno i u prenesenom značenju se povezuju s

religioznim iskustvima koja privlače gledatelje. Takvi filmovi postaju vrlo popularni, a psihološki se to može povezati s time da je ljudima urođena želja za Božanskim i nadnaravnim. U filmu se takve vjerske i religiozne stvari mogu prikazati slikom, riječima, zvukovima i raznim alatima jer film povezuje sve umjetnosti, pa ima veliku moć utjecaja na čovjeka. Čovjek je duhovno biće koje ima potrebu za Bogom bilo da je on toga svjestan ili ne. Redatelji i pisci koji nadahnjuju redatelje za filmove sa vjerskom tematikom i simbolikom su oni koji imaju veliku moć da prenesu vjeru gledateljima na način koji smatraju da je najbolji. Vrlo često redatelji koji rade takve filmove imaju razna razmatranja i promišljanja u molitvi i razgovoru s Bogom, pa u film uključuju stvari koje nisu došle od njih samih, od njihove svijesti, nego upravo od njihove nutrine, od Boga koji se nalazi u njima.

U prošlosti je Crkva imala vrlo velik utjecaj na svijet što se tiče čak politike i umjetnosti, pa je u samim počecima filma Crkva bila vrlo skeptična što se tiče „sedme umjetnosti“ koja se pojavila. Bili su skeptični oko toga kakve će se poruke prenositi filmom, no s vremenom su shvatili da film može biti odličan alat za svjedočenje vjere te da se trebaju zalagati za snimanje dobrih, moralnih filmova koji će širiti pozitivne poruke u svijet. [12]

8. Filmovi sa vjerskom tematikom

U samom početku filmske industrije popularne filmske teme bile su uzete iz Biblije, a glavni lik iz Biblije kojeg su prikazivali bio je Isus Krist. I tako su ljudi počeli koristiti film kao sredstvo navještanja vjere. Događaji iz Evanđelja vrlo su snažni jer su promijenili cijeli svijet i uvijek će imati istu važnost u filmu, a i općenito u bilo kojem aspektu života. Filmovi s vjerskom tematikom i danas su popularna tema i postoji puno novijih filmova koji prikazuju Isusov život. Svaki novi redatelj pokušava izvući nešto novo iz Evanđelja i prikazati Isusa na novi način. Iako se kroz radnju filma o Isusu prepričava ista priča, Isusova priča bit će vječna tema koju će kao inspiraciju uzimati još mnogi redatelji. Biblija je uvijek dobra kao inspiracija za druge filmove vjerske tematike u kojima se ne prikazuje Isusov život, već život ljudi kao što smo mi i s kojima se možemo poistovjetiti. Postoji i puno vjerskih filmova koji su snimljeni prema stvarnim događajima iz života drugih ljudi, a pokazuju veliku vjeru i čudesne stvari koje se mogu dogoditi ako imamo vjeru u Boga.

9. Analiza filmova sa vjerskom tematikom

Slijedi analiza nekih od popularnijih kršćanskih filmova koji su imali i još uvijek imaju veliki utjecaj na gledatelje širom svijeta.

9.1. Pasija

Pasija je jedan od vjerskih filmova iz 2004. godine koji je postigao veliku slavu i vrlo je poznat diljem svijeta. Redatelj filma je Mel Gibson, a njegov film podijelio je gledatelje na velike fanove i velike kritičare. Film je smješten među filmove za odrasle jer su scene pune nasilja i krvi. Film je imao tri nominacije za nagradu Oscar, osvojio je nagradu Nastro d'Argento za najbolji dizajn kostima, nagradu Satellite za najboljeg redatelja i People's Choice nagradu za najbolji dramski film 2005. godine. U filmu se govore tri jezika: hebrejski, aramejski i latinski koji su izvorni jezici ljudi koji se pojavljuju u filmu. Film je snimljen po stvarnom događaju koji je promijenio svijet, a prikazuje zadnjih 12 sati Isusova života, prije nego je bio raspet na križu. Redatelj je izabrao to vremensko razdoblje jer smatra da su upravo tih 12 sati bit cijelog Evandjelja. Film je ispunjen snažnim emocijama patnje i boli koje je Isus tada proživljavao, a redateljeva namjera i bila je da u svakom kadru snažno, pomalo pretjerano i ekstremno prikaže Isusovu patnju i bol kako bi na taj način taknuo gledatelja. Namjera je bila prikazati da je Isus proživio takvu, čovjeku nezamislivu, bol i opet se vratio čovjeku s ljubavlju.

Ovaj film promijenio je mnoge živote, a najviše živote onih koji su bili na filmskome setu. Glavni glumac Jim Caviezel koji je glumio Isusa doživio je nevjerojatne stvari tijekom snimanja, a to će mu ostati u pamćenju cijeli život. On javno svjedoči svoju vjeru i ponosi se time, pa je ove godine došao u Hrvatsku u Zagreb na veliki duhovni događaj „Progledaj srcem“ i tamo govorio o stvarima koje su mu se dogodile tijekom snimanja „Pasije“, vrlo emotivno i snažno je izražavao svoju vjeru u Boga i poticao sve koji su ga slušali. Imao je nekoliko iznimnih događaja tijekom života prije i za vrijeme snimanja „Pasije“ koji su mu promijenili život. „Pasija“ je toliko snažno djelovala na njegov život jer je iskusio samo mali dio onoga što je Isus doživio tijekom mučenja i trpljenja. Nakon velike uloge Isusa u „Pasiji“ Jim Caviezel nastavlja igrati

uloge u filmovima koji promiču vjeru u Boga, a glumit će i u nastavku „Pasije“ koji se tek sprema.

9.1.1. Kratki opis filmske radnje

Film započinje Isusovom agonijom u Getsemanskom vrtu, dok apostoli spavaju pod stablima. Isus predaje svoj život Bogu, svome Ocu i želi da bude Božja volja što god da se desi. Oko Njega u tom trenutku hoda sotona, govori mu da jedna osoba ne može otkupiti grijeh cijelog svijeta, te Ga time nagovara da odustane od toga. Isus se odupire sotoni i obraća se Bogu. Veliki svećenik Kaifa nudi jednome od Isusovih apostola, Judi, da otkrije gdje se nalazi Isus, a zauzvrat će dobiti 30 srebrnjaka. Juda pristaje na ponudu. Nakon Isusovog vremena koje provodi sam, do Njega dolazi Juda s vojskom, poljubi Ga i time Ga izdaje. Vojska tada uhićuje Isusa. Apostol Petar, koji je bio uz Isusa, uzima mač kako bi Ga obranio, pa odsječe uho jednom stražaru. Isus uzima uho i zacijeljuje ga. Marija, Isusova majka, budi se iz ružnog sna i predosjeća da se nešto ružno događa. Marija Magdalena je uz nju, a apostol Ivan im javlja da je Isus uhićen. Isus je odveden u Kaifinu palaču i počinju Njegove muke. Juda se nakon izdaje osjeća posramljeno i počinju ga mučiti razni demoni. Isus nakon uhićenja ugleda svoju majku Mariju, Mariju Magdalenu i Ivana, te se prisjeća lijepih trenutaka iz djetinjstva. Isusa ispituju, muče, bičevaju i osuđuju na smrt. Petar je uplašen zbog svega što se događa i onako kako mu je Isus navijestio, Petar zataji Isusa tri puta. Kaje se zbog toga i plače. Juda želi ispraviti svoju pogrešku pred Kaifom, ali ne uspijeva, odlazi iz grada i izvršava samoubojstvo jer više ne može trpjeti demone koji ga opsjedaju zbog njegova čina. Isusa su doveli pred Poncija Pilata s ciljem da bude razapet po rimskom zakonu. Poncije Pilat ne nalazi nikakvu krivicu na Isusu, želi ga pustiti, no masa ljudi koja stoji pred njima navaljuju na Pilata da razapne Isusa, a pusti im Barabu, velikog razbojnika. Pilat popušta, no pere ruke i govori da on nije kriv za proljevanje nevine krvi, već su oni ti koji Ga hoće razapeti i oni neka rade s Njime što hoće. Isusa bičuju gotovo do smrti, vojnici mu se rugaju i stavljaju mu trnovu krunu na glavu. Isus nosi teški križ po ulicama kojima Ga prati velika masa ljudi. Isus tri puta pada pod križem. U jednom trenutku Isus više ne može sam nositi križ, pa vojnici traže od Šimuna Cirenca da pomogne Isusu nositi križ. On teškom mukom pristaje. Prilikom Isusova pada, prilazi mu Veronika i daje mu svoj rubac da obriše krvavo lice, a na

njezinom rupcu ostaje obris Isusova lica. Želi mu dati da popije vode, no vojnici bacaju tu vodu i viču na nju da se makne. Isus i Šimun Cirenac nastavljaju nositi križ prema mjestu zvanom Golgota. Tamo vojnici Isusa pribijaju na križ, bacaju križ na drugu stranu zajedno s Isusom, te ga podižu. Isus visi između dva razbojnika koji su također razapeti. Jedan od njih govori Isusu neka ih spasi i dokaže da je ono što govori, a drugi govori da su njih dvoje zaslužili kaznu jer su grijeshili, no Isus je nevin. Jedino što ga moli drugi razbojnik je da ga se sjeti kada dođe u Nebesko Kraljevstvo. Isus mu govori da će već danas biti s Njime u raj. Kako je Isusu sve teže, nebo postaje sve mračnije. Isus kaže da je žedan, a rimski vojnik natapa spužvu octom i daje Isusu. Isus govori: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?", a zatim kaže: "Završeno je" i izdahne. Čuje se jaka grmljavina. Rimski vojnik Cassius, lomi noge razbojnicima kraj Isusa, ali ne i Isusu jer je već umro. Cassius probada Isusov bok kopljem, tada potekne krv i voda iz Njegova boka te Cassius padne na koljena. Prisutni Rimljani i Židovi shvaćaju što su učinili. Grom pogađa židovski hram i prepolovi ga. Kaifa u šoku plače. Sotona u dubinama pakla strahovito viče, znajući da je zauvijek poražen. Isusa skidaju s križa, Marija ga prima u svoje ruke. Film završava prikazom unutrašnjosti Isusovog groba tri dana kasnije. Vidi se odvaljen kamen i jutarnja svjetlost. Uskrsnuli Isus otvara oči, ustaje i izlazi iz groba, a na rukama mu se vide rupe od čavala s križa.

9.1.2. Analiza filma

Glavni izvor radnje i simbola koji su korišteni u filmu redatelj je uzeo iz Biblije, preciznije iz Evanđelja, no neke od simbola on je sam dodao kako bi dodatno naglasio važnost simbola. Jedna od scena u kojoj je dodan takav simbol je u trenutku kada Isusa bičuju, a đavao u obliku žene hoda okolo s djetetom u naručju. To dijete nije normalno i lijepo kao sva djeca, nego je izobličeno, ima lice starijeg čovjeka i dlake po rukama. Redatelj je koristio taj simbol kako bi prikazao da đavao ono što je lijepo pretvara u loše, pa tako nešto najljepše što može postojati, majku s djetetom u naručju, pretvara u nešto ružno i strašno. Đavao se u filmu ne pojavljuje puno jer u Bibliji događaji nisu ni opisani tako da je đavao prisutan na taj način. Scene u koje je redatelj dodao đavla vrlo su snažne jer vizualiziraju đavlove namjere i kušnje koje ne samo da je pokušavao napraviti kod Isusa, nego ih i danas vrlo često koristi kod svakog čovjeka. U početku filma, kada Isus moli u vrtu, đavao hoda oko njega i govori mu da nijedan čovjek ne

može otkupiti cijeli svijet, pokušava ga omesti u molitvi, srušiti mu samopouzdanje i odgovoriti ga od dobrog čina. To se možda toliko ne primjećuje na taj način, no u današnje vrijeme ima mnogo ljudi koji se bore s depresijom, anksioznošću i nekim sličnim duševnim bolestima koje dolaze upravo od đavla jer on ljudima ruši samopouzdanje, govori im da su bezvrijedni i da ništa što rade nije dobro, a nekim ljudima vrlo je teško oduprijeti se takvim mislima. Isus je bio vrlo jak i uspio se oduprijeti đavlovim riječima. Ta scena pokazuje da je bitno da se usredotočimo na Boga, molitvu i razgovor s Njime jer nam On govori da smo vrijedni, da naš život ima smisao i da nas voli.

Nakon što je Juda izdao Isusa, počinju ga proganjati demoni. U sljedećim scenama u kojima se pojavljuje Juda, pojavljuju se i demoni, prvi je u obliku izobličenog starijeg čovjeka, a kasnije u obliku izobličene djece. U Evanđelju (Lk 22,3 i Iv 13,27) piše da je u Judu ušao đavao prije nego je izdao Isusa, no kasnije se ne spominju demoni. Đavao ga je novcem namamio u zamku iz koje nije mogao izaći, đavao je napravio svoje, pa su ga počeli opsjedati demoni. Toliko su ga opsjedali demoni da više nije mogao izdržati, nije se mogao maknuti od toga i u toj svojoj agoniji uzeo je uže i objesio se. Pojavljivanje demona oko Jude umjetnički je dodatak koji naglašava Judino kajanje i nemogućnost da se sam bori sa svojim unutrašnjim demonima jer je odbacio Boga.

Film prikazuje Isusovu majku Mariju koja ga prati na cijelom suđenju, križnom putu i raspeću, no u Bibliji se njezino prisustvo opisuje tek kod raspeća (Iv 19,25-27). Jedna zanimljiva scena događa se nakon Isusovog bičevanja, kada žena Poncija Pilata dolazi do Isusove majke i daje joj bijelu tkaninu. Isusova majka Marija i Marija Magdalena uzimaju tkaninu i njome skupljaju Isusovu krv nakon što su Ga odveli. Skupljaju krv jer je prolivena nevina i sveta krv, a to ne smije tako ostati tamo. Nakon tog bičevanja dalje je prikazano mnogo krvi i rana koje je Isus zadobio. Neki kažu da je to previše ekstremno i pretjerano, no redatelj je upravo to bio cilj, a on sam kaže da je to vjerojatno još i blago kako je to možda stvarno izgledalo.

Žena Poncija Pilata također se puno ne spominje u Bibliji nego više u nekim drugim povijesnim spisima, a u filmu se prikazuje kao osoba koja brani Isusa i ne želi da njezin muž ima ikakve veze s ubojstvom pravedna čovjeka. Matej u svome evanđelju spominje da ona govori Pilatu neka nema nikakva posla s tim pravednikom jer je puno

pretrpjela zbog Njega u svome snu (Mt 27,19). U filmu se prikazuje scena u kojoj ona sanja i ima noćnu moru, a budi se kada usred noći na vrata dolazi jedan od vojnika i govori Pilatu da su mu na suđenje doveli jednog galilejca. Nije prikazano što je sanjala, kao što ni ne piše u Bibliji, no sigurno je vidjela neke stvari zbog kojih je shvatila i vjerovala da je Isus svet i pravedan, a nije ga prije upoznala. Zbog nje je i Pilat bio blaži u svojem suđenju nego što bi bio da nema nje. Pilat je slušao što mu je govorila žena i nije htio biti odgovoran za zlo koje će se nanijeti pravednu čovjeku, no mnoštvo ljudi koje je došlo na suđenje natjeralo ga je da oslobodi nepravedna, a osudi pravedna čovjeka. Nakon navale mnoštva, Pilat je oprao ruke i rekao pred svima da on nije taj koji ga želi razapeti i da je nevin od ove krvi, odgovornost je njihova.

Radnja filma prati događaje iz evanđelja kronološki kako su se događali, osim nekoliko puta kada se majka Marija i Marija Magdalena vraćaju u prošlost sjećanjima. Majka Marija prisjeća se lijepih trenutaka koje je provela s Isusom iako se u Bibliji nigdje ne spominje događaj kojeg se Marija prisjeća. Događaj kojeg se ona prisjeća je dan kada je Isus izrađivao visoki stol za nekog bogataša, a kakav se nije koristio u tadašnje vrijeme. U povijesti nigdje nije zapisano ništa o Isusovu radu kao stolaru, ali ovdje je redatelj odlučio dodati jedan mali detalj bezbrižno provedenog dana majke i sina. Marija Magdalena prisjećala se dana kada ju je Isus spasio od kamenovanja nakon što su je pronašli u preljubu. Obje su jako voljele Isusa, a nisu mu mogle nikako pomoći jer su znale da je to ono što On mora učiniti.

Mel Gibson vrlo je detaljno razradio svaku scenu i svaka od njih priča svoju priču. Cijeli film je pun raznih emocija, dirljiv je, a opet vrlo uznemirujuć zbog velike nepravde koju je morao pretrpjeti Kralj nad svim kraljevima. Redatelj je uspio jako dobro prenijeti svoje viđenje Evanđelja, neke detalje je sam dodao vodstvom Duha Svetoga i ova nevjerovatna priča zabilježena je na jedan vrhunski način.

9.1.3. Redatelj „Pasije“ Mel Gibson

Prije snimanja ovog filma, nitko nije očekivao da bi poznati holivudski glumac i ljepotan Mel Gibson mogao režirati tako nevjerovatan vjerski film. Mel Gibson imao je razne uloge u svjetovnim filmovima, bio je popularan, bio je na naslovnica svih poznatih časopisa, slava ga je okupirala. Sva ta slava dovela ga je ovisnosti kao što su alkohol i droga i to ga je dovelo do ruba. Imao je čak i suicidalne misli, sam je rekao

da je došao do „duhovnog bankrota“, ali umjesto da se preda ovisnostima i suicidalnim mislima, pronašao se u vjeri. Počeo je vjerovati u Boga i Njegovu riječ, a to ga je vodilo u režiranje „Pasije“. Mel Gibson postao je veliki vjernik i želi proširiti Božju riječ. U svojim intervjuima nakon snimanja „Pasije“ govori o svojoj vjeri, o Evanđelju i onome što je htio postići ovim filmom, a glavna poanta ovog filma prema njegovim riječima je da je Isus bio bičevan i ranjen za naše grijehove i zbog njegovih rana svi mi smo spašeni. Još je dodao kako nema poante u upiranju prsta u nekoga ili traženja krivca, nego je bit u vjeri, nadi, ljubavi i oprost. Također je rekao da je njegov cilj bio da proširi Evanđelje i ako ga itko razumije, on će biti sretan. [10]

Kada je odlučio snimati ovaj film, nitko zaista nije bio uz njega, svi su mu govorili da to nije za njega i da neće uspjeti jer to nije ono što se očekuje od njega u njegovoj daljnjoj karijeri jer do tada nije imao nikakve veze s vjerom. On je unatoč svemu odlučio započeti sa snimanjem i sam je uložio svoj novac u cijeli film. On smatra da ga je Bog vodio kroz cijelo snimanje, a isto kaže i da je Duh Sveti djelovao kroz njega. Redatelj je ovim filmom prezentirao svoju verziju evanđelja, odnosno ono što je on kroz svoju viziju mislio da treba prikazati kao najbitnije. Nakon snimanja filma, Mel Gibson dobio je puno kritika i ljudi su ga napadali zbog njegove vjere i svega što njegov film predstavlja. On se unatoč svemu drži onoga u što vjeruje i smatra da sada ide pravim životnim putem, a taj put želi prenijeti i drugima kroz svoj rad. [10]

Slika 1. Ekstremne scene iz filma "Pasija"

9.2. Raj postoji

„Raj postoji“ američki je kršćanski film iz 2014. godine, a režirao ga je Randall Wallace. Film je nastao prema knjizi „Raj zaista postoji“ koju su napisali Todd Burpo i Lynn Vincent prema istinitom događaju koji se dogodio piscu Toddu. Pisac knjige

ujedno je i jedan od glavnih likova u filmu jer je pisao o svojem i iskustvu svojeg sina. Knjigu je napisao 2010. godine, a iste godine kada izašla, bila je najprodavanija knjiga kršćanske literature u New York Timesu. Taj događaj došao je do mnoštva čitatelja, pa je 2014. napravljen i film prema tom izvanrednom događaju. Ovo je svakako nadahnjujući film osobito za vjernike, a ovaj istiniti događaj mogao bi potaknuti neke ljude da počnu vjerovati.

9.2.1. Kratki opis filmske radnje

Todd Burpo svećenik je u malom gradu, živi tamo sa svojom ženom Sonjom i dvoje djece Coltonom i Cassie. Oni žive u kući koju im je dala njegova tvrtka u zamjenu za plaću, pa nemaju baš puno novaca, a imaju puno dugova. Todd se bavi i nekim drugim stvarima, predaje u školi i popravlja stvari kako bi dodatno zaradio. Todd je jako dobar svećenik i ljudi vole slušati njegove propovijedi jer ih jako nadahnjuje. Jednog dana stvari kreću lošije što se tiče Toddova zdravlja. Slama nogu tijekom igre na terenu, pa ne može raditi, no može propovijedati u crkvi. Tijekom propovijedi na kojoj još uvijek ima slomljenu nogu, dobiva nevjerojatne bolove i ruši se na pod. Prisutni ljudi zovu hitnu, a u bolnici mu doktor govori da ima bubrežne kamence i mora se dalje liječiti kod kuće. Nakon toga Todd više ne može ni propovijedati, nego se liječi kod kuće. Upravitelji crkve traže novog svećenika koji bi mogao zamijeniti Todda, no nijedan nije kao on. Todd se polako oporavlja, pa Sonja predlaže mali obiteljski izlet u Denver kako bi se svi malo odmorili od svega. Za vikend odlaze u Denver i tamo posjećuju vrt u kojem se nalaze leptiri i pauzi. Malena Cassie drži pauka u ruci i za to dobiva naljepnicu. Coltona, koji je mlađi od nje, strah je pauka i ne želi ga držati u rukama. Na putu prema kući, Coltonu je postalo loše i počeo je povraćati. Kod kuće, oba djeteta ne osjećaju se dobro, povraćaju i imaju visoku temperaturu. Doktor kaže da hara groznica, pa je vjerojatno to u pitanju. Nakon nekoliko dana Cassie se osjeća dobro, no Coltonu je stanje sve gore. Todd i Sonja odvođe ga na hitnu i tamo otkrivaju da je Coltonu puklo slijepo crijevo, te istog trena mora na operaciju. U vrijeme kada je dječak na operaciji, njegova majka zove prijatelje neka mole za njega, a njegov otac odlazi u bolničku kapelicu i u molitvi počinje vikati na Boga zbog toga što se događa. Operacija dobro prolazi i Colton se budi, a prvo što kaže ocu je da želi u rukama držati onog pauka. Nakon što se Colton oporavi, otac ga vodi u Denver da drži pauka u

rukama i više se ne boji. Nakon toga, njih dvoje igraju se u parku i pričaju, pa Colton govori ocu da se više ne boji i dalje nastavlja o tome da su mu anđeli pjevali u bolnici, da se podigao i vidio doktore kako rade na njemu, da je vidio njega kako viče na Boga i mamu kako zove prijatelje. Todd je šokiran nakon što to čuje. Njih dvoje vraćaju se kući i Todd govori to Sonji, no ona misli da Colton samo ima bujnu maštu. Drugi dan Todd ga pita dalje o tome i Colton mu govori da je došao je u crkvu iz koje se vidjelo nebo i anđeli na nebu koji su mu pjevali. Nakon što je sjeo, do njega je došao Isus i odveo ga sa sobom. Colton ocu ne govori sve odjednom, nego u razmacima, jer se kao dijete od 4 godine više voli igrati i stalno mu se odvlači pažnja. Todd jedan dan odlazi kod psihologinje jer pokušava shvatiti što se to dogodilo Coltonu. Kod nje dobiva znanstveno objašnjenje za to što je Colton vidio i ona to ne smatra rajem jer nije vjernica. Nakon toga, odlazi kod svojeg prijatelja i od njega traži savjet. Todd je jako zbunjen i ne zna što i kako bi propovijedao nakon toga, a to se vidi na propovijedi, pa se ljudi počinju pitati što se događa s njim. Cijeli grad zna za priču o rajuu i svi pričaju o tome. Novinari žele napisati članak o rajuu i intervjuirati Coltona, pa to i rade. Nakon što je članak objavljen, neki ljudi iz grada zadirkuju Todda, a isto tako i djeca ismijavaju Coltona pred Cassie u školi. Todd nastavlja ispitivati Coltona o rajuu i o Isusu. Nakon nekog vremena, sastaje je crkveni odbor jer su zabrinuti za to što se trenutno događa s Crkvom i s Toddom jer su mu dali neko vrijeme da razmisli što će dalje. Neki od njih govore mu da ih je taj događaj s Coltonom uznemirio. Ispituju ga o čemu će dalje propovijedati i daju mu još jedan tjedan da odluči što će dalje napraviti. Todd dalje istražuje o iskustvima bliske smrti, halucinacijama i sličnome. Svađa se sa Sonjom jer ona ne želi toliko pričati i razmišljati o tome jer misli da je to Coltonova mašta. Jedan dan kada Todd i Colton ostaju sami, Colton počinje govoriti o Toddovu djedu kojega je vidio u rajuu. Todd je bio jako povezan sa djedom, no nikad ga nije spominjao sinu. Todd pokazuje Coltonu djedovu sliku, no Colton odgovara da to nije taj čovjek i da su u rajuu svi mladi. Tada Todd pronalazi staru djedovu sliku kada je bio mlad i Colton tada kaže da je to čovjek kojega je vidio. Todd je zbunjen i dalje, želi vjerovati sinu, no muči ga je li to sve istina ili ipak samo mašta. Žena koja je na sastanku odbora rekla da ju je to sve uznemirilo kasnije govori Toddou da je razmišljala i rekla zašto je ustvari bila tako ogorčena. Bila je ljuta jer je njezinog sina Bog uzeo, a Toddovog sina je vratio u život. Nakon nekog vremena, Colton konačno počinje i

majci pričati o raj. Colton spominje da ima još jednu sestru koju je upoznao u raj. Sonja ga prvo ne shvaća ozbiljno, no on joj govori da se sestra nije ni rodila, da je umrla u njezinom trbuhu. Također govori da izgleda isto kao Cassie, ali je manja i nema ime jer je majka i otac nisu nikako nazvali. Sonja tada počne vjerovati u sve što Colton govori jer je imala spontani pobačaj, a Colton to nije znao prije. Todd ulazi u vrijeme njihova razgovora i čuje što Colton govori. Oboje nakon ove priče znaju što im je činiti. Odmah nakon razgovora, zvoni telefon, Todd se javlja, a zove radijski voditelj da mu Todd kaže nešto više o Coltonovu odlasku u raj, a on mu odgovara neka dođe u nedjelju u crkvu, te će čuti sve o tome. U nedjelju Todd konačno zna što će reći i otvoreno priča o raj i tome kako je godinama izgovarao riječi: „Kako na nebu, tako i na zemlji“, a ni sam nije znao je li zaista vjerovao u to. Todd jako lijepo govori i konačno vjeruje da je Colton zaista posjetio raj. Nakon nekog vremena, Todd u jednom članku nailazi na djevojčicu koja je na drugom kraju svijeta imala slično iskustvo kao i Colton, a ona radi i portrete svojeg posjeta u raj. Napravila je lijepu sliku Isusa, Todd sliku pokazuje Coltonu, a on kaže: „To je On“. Na kraju, Sonja odvlači Todda od laptopa na kojem je čitao članak i govori mu da je trudna.

9.2.2. Analiza filma

Ovaj film vrlo je nadahnjujuć, a vrlo realno prikazuje stanje i razmišljanje jednog običnog čovjeka. Todd je bio svećenik koji je nadahnjivao mnoge, no kada je doživio i iskusio stvarnost za koju je smatrao da je tu negdje ili da je možda moguća, bio je šokiran i nije mogao stvarno vjerovati u to. Nije znao kako bi se nosio s time i treba li vjerovati Coltonovim nevjerojatnim pričama. Todd Burpo jedan je od glavnih likova u filmu i stvarna osoba s kojom se svatko može poistovjetiti. Iako je svećenik i veliki vjernik, ipak mu je teško povjerovati u tako nešto, pa kako je onda tek drugim ljudima ako je svećenik u tako velikoj dilemi? Toddovo stanje i razmišljanje vrlo je realno prikazano, iako je svećenik, ne skriva svoje dileme kako bi ostali ljudi mislili da je savršen vjernik. Treba mu neko vrijeme da promisli o tome i ne može prestati razmišljati o tome.

Toddova žena Sonja lik je koji isprva ne vjeruje Coltonu i smatra da je sve to njegova bujna mašta. Ona pretjerano ne razmišlja o cijeloj toj priči, već se ona više brine za ovaj život i za to kako će platiti sve dugove koje imaju. Nju već počinje izluđivati

konstantno pričanje o raju i počinje se svađati s Toddom o tome. Nakon što se smirila, govori Toddu da joj je žao, ali da mu ona ne može pomoći da on to shvati jer ona želi da to ostane misterij. Ona se bavila zemaljskim stvarima dok se Todd bavio nebeskim. Brinula se za to kako će preživjeti i platiti sve što trebaju i zbog zemaljskih briga nije se mogla usredotočiti na nevjerojatno iskustvo koje se dogodilo njezinu sinu. U Bibliji piše: „Ne zabrinute se tjeskobno i ne recite: Što ćemo pojesti ili što ćemo popiti, ili u što ćemo se obući!? – to sve traže pogani – jer zna Otac vaš nebeski da vam je to sve potrebno, nego najprije tražite kraljevstvo Božje i njegovu pravednost, a to će vam se sve dodati!“ (Mt, 6,31-33). Nije vrijedno tratiti vrijeme na brigu oko stvari koje ne možemo promijeniti, već se trebamo obratiti Bogu i tražiti Njega, a tada će nam doći i sve što nam je potrebno na zemlji.

U trenutku kada Sonja počne vjerovati Coltonu, nakon priče o maloj sestri, i Todd zna točno što bi trebao napraviti. Cijelo vrijeme je nešto u njemu znalo da je sve to istina, no bila mu je potrebna njegova žena da mu kaže što da radi. Ona prije toga nije bila u stanju dati mu dobar savjet, niti je bila uz njega kako bi trebala, a time je i on bio još više izgubljen. U trenutku kada je ona povjerovala, obratila mu se i bila je s njim u tome, on je odmah znao što mu je činiti. U ovome se pokazuje kakva je uloga žene u braku i obitelji. Muškarac je taj koji treba voditi obitelj, a žena treba biti uz njega, davati mu dobre savjete, podržavati ga i usmjeravati kako bi njihova obitelj išla u pravome smjeru. Kada se muž i žena ne podržavaju bez obzira na to je li jedan od njih u krivu ili ne, tada nastaje kaos, oni se ne slažu, svađaju se, djeca pate i ne ide sve kako treba. Kada muž i žena rade zajedno, razgovaraju, podržavaju se, obitelj je tada čvrsta. Upravo su te uloge muža i žene prikazane u filmu i to je nešto što je jako bitno da svi znaju.

Colton je mali dječak koji ima samo 4 godine. Njegov lik također vrlo realno prikazuje dijete u tim godinama. Vrlo je zaigran, brzo mu se odvuče pažnja, pa se kroz cijeli film u razmacima otkrivaju nove stvari o raju jer on o tome priča kako se sjeti. Također prikazuje se i nevinost djeteta koje ne može izmisliti tako nešto. Ima samo 4 godine i neke stvari koje je rekao on nikako prije nije mogao znati. Prije posjeta raju, nije znao niti za svog pradjeda niti za majčin pobačaj, a rekao je stvari o njima koje su točne. Coltonu se dogodilo puno stvari za vrijeme operacije koja je trajala kratko. U Bibliji

piše, a to je i spomenuto u filmu, da jedan dan Bogu može biti i tisuću godina, pa to pokazuje da vrijeme na zemlji ne teče isto kao i u raj.

Lik gospođe Nancy koja je u crkvenom upravnom odboru bila je isprva vrlo ogorčena i uznemirila ju je cijela priča o raj. Također je bila vjernica i bila je jako dobra prijateljica s obitelji Burpo. Kroz njezin lik prikazuje se ljudska slabost zbog tuđe sreće ili više majčine boli s kojom se teško nositi. S tim likom se također puno ljudi može poistovjetiti jer prikazuje ženu koja se ne može nositi s nečime što bi trebalo biti lijepo jer nosi veliku bol u sebi i to ju sprečava da bude sretna zbog nekog drugog. Isprva ona to ne shvaća, već je ogorčena i nosi neki prezir i odbojnost prema cijeloj Toddovoj priči. Nakon nekog vremena razmišljanja o svemu, otvorila se Toddu i rekla mu je što je zapravo muči. Rekla mu je sve vrlo iskreno iako se radi o njegovu sinu. Već dugo se muči i boluje zbog gubitka svojeg sina, a ovaj događaj dodatno ju je pogodio jer je Colton bio na rubu smrti, ali Bog ga je ipak vratio u život, dok njezinog sina nije. Bila je ljuta na Boga zbog toga i zato je reagirala kako nikad nije mislila da bi. Iza svakog ponašanja postoji dublji razlog zbog kojeg je osoba odjednom drugačija, a ni sama ne bi pomislila da će se nekad tako ponijeti. Nancy drži u sebi veliku bol koju ne može prebroditi, a ljuta je na Boga zbog toga. Razgovara s Toddom i pita ga neka pitanja kako bi pokušala razumjeti, a on joj daje utjehu. Kada se ne možemo sami nositi sa svojom boli, ranama i životnim teškoćama, dobro je i treba tražiti savjet od nekoga tko nam može pomoći da prebrodimo teške situacije. I Todd i Nancy bili su ljuti na Boga zbog svojih sinova, Toddu je jako teško palo to što je umalo izgubio Coltona, no Bog uvijek ima svoje razloge koje čovjek ne može vidjeti niti shvatiti, već mu preostaje samo vjerovati Bogu.

U filmu se pojavljuju i neki negativni likovi koji ismijavaju Todda i njegovu obitelj zbog vjere. Takvih ljudi će uvijek biti, ali oni su samo u prolazu na našem životnom putu i odnos prema njima čini nas jačima. Kada ljudi u restoranu počnu zadirkovati Todda zbog Isusa, on ih samo pogleda i ode, ništa ne kaže. To je jedna vrlina koju Todd posjeduje, a to je da ne vraća uvredu i ne kaže nešto krivo ako vidi da nema smisla ići u raspravu s takvim ljudima. Ipak kada se dogodi da u školi dječaci ismijavaju Coltona pred Cassie, ona burno reagira i oba dječaka lupa šakom u lice. Todda zovu iz škole da kažu što je Cassie napravila, on prvo ne vjeruje da je ona napravila takvo nešto, a njezina majka također. Ona joj govori da ne smije to raditi,

već da mora okrenuti drugi obraz, a Todd joj je rekao da je dobro to što je napravila jer je obranila brata. U ovome se vidi različit pristup muža i žene koji može biti zbunjujuć za dijete, no vidi se zabrinuta reakcija oba roditelja. To također prikazuje da nisu svi savršeni, te da ljudi na razne načine reagiraju na situacije koje je potrebno riješiti, a to možda nije uvijek dobro.

Svaki lik u ovome filmu predstavlja neku ljudsku slabost, manu, vrlinu i što je najbitnije prikazuje realnu sliku stvarnosti u kakvoj živimo. Ništa se ne sakriva, nego je sve onako kako jest u stvarnosti. Film je vrlo realno i stvarno prikazao stvarni kršćanski svijet. Nitko nije savršen, svi griješimo, ali na kraju, kada svatko pokuša razumjeti i saslušati drugoga, kada svojim srcem slušamo Boga, sve je lakše.

Ovaj film daje nadu i pokazuje da nam se Bog objavljuje na različite načine, samo Ga trebamo znati tražiti i vidjeti. Boga možemo pronaći u osobama s kojima se susrećemo, kao i u raznim životnim situacijama. Iako je Todd dugo promišljao i bio zbunjen oko cijele Coltonove priče, znao je da mu Bog želi nešto reći time. Bog je izabrao malog nevinog dječaka da mu se objavi i da kroz njega odgovori na Toddovu molitvu. Cijela priča i iskustvo malenog dječaka vrlo je inspirirajuća i nadahnjujuća, a mnogi su se zainteresirali za tu priču upravo zbog toga jer je to jedno nevjerovatno iskustvo koje bi svatko htio iskusiti.

9.2.3. Redatelj filma „Raj postoji“ Randall Wallace

Randall Wallace američki je nagrađivani redatelj koji ima već mnogo filmova iza sebe. Radio je neke od najvećih filmova kao što su „Čovjek sa željeznom maskom“, „Hrabro srce“ i „Pearl Harbor“. Ovaj redatelj ima već mnogo godina iskustva i zna kako treba pristupiti publici. Dobar je prijatelj s Melom Gibsonom i već su radili skupa. S obzirom da su njih dvoje dobri prijatelji, Mel Gibson jedan je od prvih koji su gledali ovaj film i on je rekao da je čak i zaplakao tijekom filma.

Istinita priča iza ovog filma toliko je nevjerovatna da je Todd Burpo odlučio napisati knjigu o tome, a malo kasnije Randall Wallace odlučio je knjigu pretvoriti u film. Inspirirala ga je priča malenog dječaka jer mu je bila vrlo uvjerljiva i nevjerovatna zbog toga kako se cijela obitelj Burpo odnosi prema toj priči. Todd i Sonja bili su u šoku dok im je Colton počeo pričati sve i upravo zbog toga što oni nisu nikoga uvjerali, već su i sami bili zbunjeni. Randallu Wallaceu se to jako sviđjelo i potaklo ga je da

napravi film o njima. Kako je Wallace napisao scenarij za film „Hrabro srce“, rekao je da je ono što je vodilja tog filma da svaki čovjek umire, ali nije da svaki čovjek stvarno živi. Kaže da je to ono što je dotaklo mnogo ljudi, pa je on u priči malog Coltona vidio inspiraciju koju može pružiti publici, a to je da svaki čovjek umire, ali što je nakon toga? Wallace je smatrao da će ovaj film zadiviti gledatelje i dotaknuti njihovo srce jer im daje jedno iskustvo. On kaže da publika voli iskustva i to je upravo ono što im je on htio prikazati, dječakovo iskustvo raja. Nije htio raditi film na način da nekoga uvjerava u nešto jer je vjerovao će tada nastati određena bitka među gledateljima. On je htio prikazati gledateljima nešto što je dirnulo njega u nadi da će dirnuti i njih. Htio je gledateljima dati iskustvo u kojem im maleni dječak govori kako je njemu bilo, kako se osjećao u raju kako bi gledatelji mogli na neki način osjetiti raj. Wallace je rekao da mu je nit vodilja kroz film bila molitva, odnosno riječi: „Kako na nebu, tako i na zemlji“. Također ga je u nekim dijelovima filma inspirirala rečenica C. S. Lewisa, a to je da svi koji dođu u raj bit će iznenađeni. Zbog te rečenice, djevojčica u raju bila je velika kao i Colton iako je umrla kada je bila još u majčinom trbuhu, tako da on smatra da je raj onakav kakvog ga Bog želi, sve u raju je u Božjim rukama, pa to ostaje Božji misterij.

Wallace je odrastao u baptističkoj crkvi, pa se i ovaj film odnosi na baptističku crkvu koja je malo drugačija od katoličke. Randall Wallace radi i na još nekim kršćanskim filmovima, pa je tako i scenarist drugog nastavka „Pasije“, jednog od najvećih kršćanskih vjerskih filmova, zajedno sa Melom Gibsonom. Iako je Wallace baptist, a Gibson katolik, udružili su se i zajedno će napraviti nastavak „Pasije“, jer ipak svi kršćani vjeruju u istoga Boga, samo imaju malo drugačije običaje. [13, 14]

Slika 2. Scene iz filma "Raj postoji"

9.3. Bog nije mrtav

„Bog nije mrtav“ kršćanska je drama iz 2014. godine i prvi film iz serije filmova, a režirao ga je Harold Cronk. Nakon ovog filma snimljena su još tri filma. Filmovi su napravljeni prema istoimenoj knjizi autora Ricea Broocksa. U svakome od ovih filmova pojavljuje se pastor David Hill koji se susreće s ljudima koji se nalaze u raznim situacijama. U svakome filmu u serijalu spominju se različiti događaji različitih ljudi, a tako je i u prvome filmu. U ovome filmu isprepliče se više priča kroz koje se događa „spiritualna borba“. U filmu postoje likovi koji zagovaraju Boga i potvrđuju Njegovo postojanje, dok su s druge strane ljudi koji stoje čvrsto protiv Boga i Njegova postojanja. Glavni likovi u filmu su mladi student Josh Wheaton i profesor Raddison koji pokušavaju jedan drugoga razuvjeriti o postojanju Boga.

9.3.1. Kratki opis filmske radnje

Mladić Josh Wheaton upisuje fakultet i izabire izborni predmet filozofije. Na tom predmetu predaje profesor Raddison koji na prvom predavanju studentima govori da Bog ne postoji i da si to trebaju zapamtiti za sva buduća predavanja, te svaki od njih mora na papir napisati riječi: „Bog je mrtav“. Svi studenti pišu, no Josh ne želi to napisati jer to ne vjeruje. Profesor mu govori da mora to napisati ili može na sljedeća tri predavanja izlagati pred svima i uvjeriti ga u suprotno, no da sigurno neće uspjeti i da će se osramotiti. Josh razmišlja o tome i smatra da ga Bog poziva da se bori. Njegova djevojka je također kršćanka, no ona smatra da ne bi trebao to raditi, već da se prebaci ili da samo potpiše taj papir. Njihov razgovor načuje Ayisha, djevojka koja radi u studentskoj kuhinji. Njezina obitelj je islamske vjere i njezin otac vrlo je strog što se tiče vjere. Amy je poslovna žena koja trči za poslom i nema vremena ni za što drugo. U vezi je s Markom koji je također zaljubljen poslom. Nijedan od njih dvoje ne vjeruje u Boga. Markova sestra Mina je kršćanka i često posjećuje svoju majku koja ima demenciju. Mina je u vezi s profesorom Raddisonom. Josh jedan dan odlazi u crkvu da pokuša pronaći odgovor, a do njega dolazi pastor Dave i razgovara s njime. Josh odlučuje pokušati i počinje više čitati i istraživati kako bi se pripremio za izlaganje. Amy odlazi kod doktora, iako je već duže odgađala to zbog posla i doktor joj govori da ima rak. Ona govori da nema vremena za rak, da je prezaposlena, no doktor joj govori da mora započeti s terapijama i da će morati odvojiti vrijeme za svoj

život. Pastor Dave u međuvremenu planira s prijateljem poći na odmor, no nešto ga stalno sprječava jer mu auto ne želi upaliti, pa tada zove službu koja iznajmljuje automobile, no kada i drugi auto dođe, ni taj ne želi upaliti. Dolazi dan predavanja na kojem će Josh izlagati o Bogu. Josh u zadnjih 20 minuta predavanja izlaže lijepo predavanje, no nije pretjerano siguran u sebe. Kada završi s izlaganjem, profesor pobija cijelo njegovo izlaganje samo kratkim odgovorom, a Josh ne zna kako bi odgovorio. Profesor nakon predavanja na hodniku zaustavlja Josha i prijeti mu da ne nastavlja s ovime i da ga ne pokušava poniziti jer će mu uništiti svaku nadu da će završiti fakultet. Nakon što je čula što je Josh napravio, njegova djevojka prekida s njime jer misli da je napravio nešto glupo što će utjecati na njihovu budućnost. Ayisha dolazi kući i na svojem mp3 playeru sluša Bibliju. Potajno je postala kršćanka, no ne smije i ne želi to nikome reći. Njezin mlađi brat vidi da ona to sluša, a ona mu govori da ne smije niti slučajno to spomenuti ocu. Mark i Amy nalaze se u restoranu i oboje imaju novosti koje moraju priopćiti jedan drugome. Mark govori da je dobio promaknuće na poslu, a ona njemu govori da ima rak. On postaje mrzovoljan i pita ju nije li to moglo pričekati do sutra. Nastavljaju raspravu, on joj govori da je gotovo između njih i odlazi. Josh hoda knjižnicom i zaustavlja ga Martin, student koji s njime ide na filozofiju, pa razgovaraju. Martina zanima zašto Josh to radi. Josh mu odgovara da gleda na Isusa kao prijatelja i ima potrebu braniti Ga. Pastoru Daveu dolazi novi auto, no ni taj ne želi upaliti, pa još uvijek čeka kako bi krenuo na odmor. Mina zove svojeg brata Marka da bi trebao otići vidjeti njihovu majku, no on misli da je to nepotrebno jer ona svejedno ne zna tko je on. Profesor Raddison dolazi k Mini i pripremaju večeru za njegove prijatelje od kojih su većina filozofi i socijolozi. Njih dvoje su vrlo zaljubljeni, no vidi se velika razlika što se tiče vjerskog opredjeljenja oko kojega se njih dvoje ne mogu složiti i to postaje sve teže. Kada gosti dođu na večeru, pričaju o raznim stvarima, a među time se spominje i Bog u kojega većina za stolom ne vjeruje. Raddison pred svima ponižava Minu i njezinu vjeru. Martin puno razmišlja o Joshovom izlaganju i počinje se pitati postoji li Bog. Zove svojeg oca, a on mu govori da ako profesor kaže da ne postoji, onda je to tako. Kada Mina poslužuje goste, Radisson ju opet ponižava što se tiče drugih stvari. Govori joj da je poslužila pokvareno vino, te govori neke stvari koje samo filozofi znaju i još dodaje da treba znati koje su joj granice. Ona samo smireno odgovara da je vrijeme da se pomoć

povuče i odlazi. On shvaća da je pretjerao, a ostali se samo podsmjehuju i pogledavaju. Amy odlazi na terapiju i nema nikoga uz sebe. Josh izlaže svoje drugo predavanje o Bogu i ovaj put je puno sigurniji u ono što govori, te ima više izvora i protuodgovora na profesorove upadice. Mina odlazi kod pastora Davea i govori mu što je muči i traži savjet kako da se nosi sa svojim partnerom. Pastor Dave daje joj savjet i objašnjava što joj se događa i kako treba gledati na to. Nakon Joshova izlaganja, Josh i profesor opet razgovaraju i profesor mu govori da ne vjeruje u Boga jer mu je kao dječaku umrla majka i tada je čvrsto vjerovao i molio Boga da poštedi njegovu majku, no ona je umrla. Govori mu da će kroz život vidjeti da su najveći ateisti oni koji su nekad bili veliki kršćani, no razočarali su se u Boga. Ayishin brat govori ocu ono što je vidio neki dan i tada otac dolazi u njezinu sobu, udara ju i izbacuje na ulicu. Amy ne može podnijeti činjenicu da ima rak i mogućnost da će umrijeti. Nema nikoga uz sebe da joj pruži neku podršku. Mina donosi odluku, odlazi na fakultet i prekida s Raddisonom. Ayisha odlazi k pastoru Daveu da potraži pomoć. On joj pruža podršku i govori da nije sama. Josh izlaže svoje zadnje predavanje koje je ovog puta malo drugačije jer profesor odlučuje biti ispred svih zajedno s njime, te njih dvoje vode žustru raspravu. Na kraju profesor priznaje da mrzi Boga jer mu je oduzeo sve što je imao. Josh na to odgovara pitanjem: „Kako možete mrziti nekoga tko ne postoji?“. Profesor mu odgovara da nije ništa dokazao, a Josh govori da možda i nije, no na ostalim studentima je da odluče. Tada se Martin diže i govori da Bog nije mrtav, a tako za njim nastavljaju i ostali, pa skoro svi u dvorani stoje i podržavaju Josha. Profesor ne govori više ni riječi, daje Joshu dugi pogled i odlazi. Martin nakon predavanja trči do Josha i govori mu da je jako utjecao na njega, te je odlučio slijediti Isusa. Pastor Dave i njegov prijatelj konačno nakon nekoliko dana uspijevaju upaliti auto, te kreću na put. Mark napokon odlazi do svoje majke i govori joj razne stvari o životu, ona mu odgovara i on ostaje u čudu. U gradu se očekuje veliki duhovni koncert grupe Newsboys i Amy odlazi tamo kako bi ih intervjuirala. Ona razgovara s njima i u razgovoru dolaze do njezinog trenutnog stanja, te joj oni daju podršku, pokušavaju doprijeti do nje kroz vjeru i mole za nju zajedno s njom. Na koncert dolaze Josh i Martin zajedno, dolaze Mina i Ayisha. Raddison kod kuće razmišlja o svemu, čita majčino pismo i odlučuje nazvati Minu, no ona ne odgovara. Tada on slučajno vidi u novinama da je u gradu koncert i pretpostavlja da je ona tamo, pa pješice kreće prema stadionu. Na putu do tamo, prelazi

preko ceste i na njega nailazi auto koji ga jako udara i on pada na pod. Upravo u tome trenutku, Dave i njegov prijatelj bili su autom na tom prijelazu, pa izlaze van u pomoć. Ljudi zovu hitnu, ali njegov prijatelj vidi da mu nema spasa, da mu je preostalo samo nekoliko minuta. Dave razgovara s njime o Isusu i pita ga vjeruje li. Želi ga duhovno pripremiti za smrt, a Raddison je u velikoj boli, no nakon svega o čemu je razmišljao i kada sluša što mu pastor govori, on se predaje Isusu, govori mu da vjeruje i tada umire. Na koncertu, pjevači pred svima govore o događaju koji se dogodio na fakultetu i govore mladiću koji je bio toliko hrabar da brani Boga, da ne mogu ni zamisliti koliko je veliki osmjeh stavio na Božje lice kada je odlučio to napraviti.

9.3.2. Analiza filma

Josh tek dolazi na fakultet i suočava se s najstrožim profesorom na fakultetu. Odmah je bačen u vatru. Prolazi kroz jednu duhovnu borbu u sebi. Pokušava shvatiti zašto se to događa i što bi on trebao učiniti. Traži savjete od svojih roditelja, djevojke i pastora. Svi ljudi koja ga vole govore mu neka odustane od toga jer se to čini racionalno. Pastor mu govori neka sam odluči, no govori mu ono što mu možda Bog želi reći, te mu predlaže da pročita jedan tekst iz evanđelja. Josh čita taj tekst i odlučuje pokušati. Ono što je pisalo bilo je: „Svatko tko se prizna mojim pred ljudima, priznat ću se i ja njegovim pred svojim Ocem nebeskim. A tko se god mene odrekne pred ljudima, i ja ću se njega odreći pred svojim Ocem nebeskim.“(Mt 10,32-33). Josh je osjećao potrebu da nekako dokaže da je dobar kršćanin i dobar prijatelj Isusu. Nije htio biti samo jedan od onih koji će pod pritiskom pokleknuti i prikloniti se većini samo kako bi mu bilo lakše. Upravo u takvim trenucima vidi se kolika je nečija vjera, tko će se zauzeti za ono u što vjeruje. Takvi ljudi potrebni su u svijetu jer pokazuju koliko je lijepo imati Boga uz sebe i mogu čak kroz svoj primjer pokazati nekome da i oni mogu živjeti tako. Josh je mnoge potaknuo i dao nadu drugima. Pastor Dave rekao mu je neka dobro razmisli jer možda će nekome od tih studenata pred kojima može govoriti, to biti jedini doticaj s Bogom ikad, te da to može biti dobra prilika za nekog drugog. Upravo se to i dogodilo, ne samo s jednom osobom, već s velikom većinom. Isprva mu baš i nije išlo, nije bio baš siguran u sebe jer su mu njegova djevojka i roditelji govorili da to ne radi. Kako je više čitao i bolje razumio situaciju profesora Raddisona, Josh je sve bolje izlagao i naučio se boriti s profesorom. Nije htio odustati jer vjeruje

da Bog postoji i ne želi da netko drugi nameće studentima svoje razmišljenje, te im ne daje slobodnu volju. On studente ne želi natjerati da vjeruju nego samo želi reći istinu o Bogu, iznijeti sve činjenice, te ih povezati i s predmetom na kojem se nalaze.

Joshova djevojka je kršćanka i njih dvoje u vezi su već 6 godina. Poznaju se vrlo dobro i ona je već isplanirala cijelu njihovu budućnost. Kada joj Josh govori što se dogodilo na predavanju, njezina reakcija je bila da se treba prikloniti većini ili se ispisati s predmeta. Nije vidjela veću svrhu u tome, nego je samo gledala kako će to utjecati na nju. U cijeloj priči nije vidjela Boga, već je vidjela da će Josh pasti taj predmet i da neće moći završiti fakultet i zbog toga oni neće moći imati dobar život jednog dana. Čak mu je zabranila da održi izlaganje jer je to protiv njezine volje. Iako je kršćanka, nije imala tu razinu svijesti da bi mogla podržati Josha i reći mu ono što bi trebala. Kada je Josh ipak odlučio to napraviti, ona je odmah prekinula s njime. Nije mogla podnijeti da on ima svoje vlastito mišljenje koje se protivi njezinome.

Profesor Raddison lik je osobe koja još uvijek u sebi drži veliku bol i tu bol izražava kroz mržnju. On odmah na početku predavanja tjera svakog studenta da potvrdi da je Bog mrtav, te da kasnije ne dolaze u razne rasprave o tome. On pokušava svoje razmišljanje nametnuti svim studentima i uvjeriti ih da je to jedino ispravno. Njegov život u filmu je prikazan i izvan fakulteta. Njegova vjerovanja vide se i u načinu njegova života, a on ima vrlo snažan karakter. U njegovoj vezi s Minom jako se dobro vidi kako zapravo moral i vrijednosti utječu na život. Mina je jako dobra prema njemu, no on se prema njoj odnosi kao da je ispod njega zato što vjeruje u Boga i zato što je on profesor filozofije, pa zna jako puno. To ponižavanje se još više vidi kada je u društvu svojih istomišljenika, pa smatra da je može ponižavati i govoriti joj kao da nema osjećaje. Prema Joshu se ponaša kao da ništa ne vrijedi, pa mu nakon prvog predavanja čak i prijete da će mu uništiti ostatak školovanja. Govori mu da u toj predavaonici postoji bog i da je to on. U jednom dijelu otkriva se da je on bio kršćanin, no okolnosti su ga natjerale da prestane vjerovati i da zamrzi Boga. Zapravo on vjeruje da postoji Bog, no mrzi Ga jer mu je oduzeo majku. On ne shvaća da Božji odgovor nije uvijek da. Kada je Josh na zadnjem predavanju vodio raspravu s njime, nije mogao ostati ravnodušan jer je vidio da Josh govori smisljeno i izazvao je emocije u njemu koje nije mogao poreći. Na kraju je izjavio da mrzi Boga. Joshovo pitanje nakon toga ga je ušutkalo. Kako može mrziti nekoga tko ne postoji? To je vrlo dobro pitanje, a

profesor je znao da ne može nastaviti raspravu nakon toga. Čak je i njega, najvećeg ateista i Božjeg protivnika, Josh uspio navesti da počne razmišljati i mijenjati svoj pogled na Boga. Na kraju, krenuo je k Mini i vjerojatno je s njom htio popričati o svemu tome, no doživio je nesreću, odnosno, pastor mu govori da je zapravo doživio veliku Božju milost. Prema pastorovim riječima, doživio je milost jer nije umro na mjestu, već je dobio još jednu priliku da prihvati Isusa i pođe u raj. Prava je milost što se baš u tom trenutku pastor Dave našao na tom pješačkom prijelazu i što je Raddison preko njega mogao prihvatiti Boga i na neki način se pripremiti za smrt. Iako je bio ateist i radio neke grozne stvari, na kraju se pokajao i prihvatio Isusa. Bilo ga je jako strah jer nije bio spreman umrijeti, znao je da je činio loše stvari i da je bio protiv Boga, pa nije smatrao da može umrijeti s takvim grijesima.

Mina je jako dobra osoba, kršćanka je i želi živjeti svoju vjeru. Jako voli Raddisona, no on je sputava da živi onako kako bi ona to htjela. Ona je također i nesigurna u sebe, treba nekoga da joj potvrđuje da vrijedi, pa zato i trpi Raddisona i njegova razmišljanja. Kada napokon razgovara s pastorom, shvaća da je Isus taj koji joj govori da vrijedi, a ne treba svojeg dečka da joj potvrdi to. Ne treba se složiti sa svime što on kaže i ne treba trpjeti ponižavanje. Uspjela je odlučiti da će prekinuti s njime i zaustaviti ponižavanje. Čak i kada dolazi pred njega na fakultetu, on joj pred svojim kolegama okreće leđa i govori joj neka mu se ovdje obraća kao profesoru. Ona ga opet zove da popriča s njom, no on ju ignorira. Tada mu se ona obraća 3. put i pred svima mu govori da prekida s njime. Tek tada on dolazi do nje i govori joj da on to ne prihvaća, ali ona svejedno odlazi i govori mu da to nije nešto što će on odlučiti. Napravila je dobru stvar za sebe jer s njime ne bi mogla biti sretna ukoliko se odnosi prema njoj tako ponižavajuće. Ona ima moralne vrijednosti i ne može živjeti s nekime tko to nema.

Ayisha je djevojka odrasla u islamskoj vjeri, njezina obitelj je vrlo tradicionalna i čvrsto se drži svojih vjerovanja. Njezin otac je vrlo strog što se tiče njezine vjere i cijelog njezinog života. Ona je postala kršćanka, potajno je slušala i čitala kršćansku literaturu. Nije htjela da njezin otac sazna za to jer bi vjerojatno imala kobne posljedice, kako je na kraju i bilo. Kada ju je otac vozio na posao nosila je hidžab, a kada je otišao, odmah je skinula hidžab. Isto tako kada je dolazio po nju, stavljala bi natrag. On joj je govorio da to sve radi kako bi ju zaštitio, da ne želi da se druži s drugim studentima koji ne vjeruju i ne poštuju Boga. Jedan dan njezin mlađi brat ju je

izdao i rekao ocu za njezinu vjeru. Kada je otac to čuo, poludio je, udario ju je i izbacio iz kuće. Ona je plakala i molila ga da to ne čini, no nije mogao prihvatiti da je njegova kći otišla u drugu vjeru. Ona nakon toga svega odlazi tražiti pomoć kod pastora Davea. On joj daje dobre savjete i tješi ju da nije ništa krivo napravila već da je bila vrlo hrabra što je uopće priznala da je prešla na kršćanstvo. Nakon što je izbačena iz kuće, jako ju je bilo strah, što je i normalno, pa se pitala da li je učinila krivu stvar.

Martin je student iz Kine koji je upisao fakultet isto kada i Josh, te idu na isto predavanje iz filozofije. On isprva nije znao za Boga, nije nikad vjerovao jer njihova zemlja nije kršćanska. Prvo mu nije bilo jasno zašto se Josh toliko protivi profesoru. Kako je vrijeme prolazilo, on je slušao Joshovo izlaganje i više je počeo i on sam istraživati. Tražio je savjet od oca jer mu je otac uzor. Očev odgovor na to bio je jednostavan, ako profesor kaže da Bog ne postoji, onda ne postoji. U njihovoj kulturi profesor se jako poštuje, onako je kako on kaže i tu nema daljnje rasprave. Zbog toga je Martin bio jako zbunjen, no na kraju je i on počeo slijediti Isusa. Josh je bio taj koji mu je prenio radosnu vijest, te je on povjerovao. On je taj učenik za kojeg je Joshu rekao pastor. Rekao mu je da će nekim studentima ono što će on izlagati možda biti jedini susret s Božjom riječi, pa iz tog razloga vrijedi pokušati. Joshova odluka vrijedila je jer je doprijela do Martina, te je i on postao kršćanin.

Pastor Dave sprema se otići na odmor na Floridu, no to mu nekoliko dana ne uspijeva. Izgleda kao da ga nešto sprječava da ode. Njegov prijatelj to shvaća i ono što mu svakog puta kaže je: „Bog je dobar!“. On smatra da ga Bog zaustavlja da ode baš u tom trenutku jer je očito potreban u crkvi. Tako je i bilo, Ayisha ga je trebala kada je došla tražiti pomoć, Mina ga je također trebala, a na kraju kada je uspio krenuti, u pravom trenutku bio je tamo gdje ga je najviše trebao profesor Raddison. Bog ima razne načine da nas pošalje tamo gdje trebamo biti, a u filmu je Davea Bog zaustavio tako da nijedan auto nije htio upaliti kako bi mogao krenuti. Ponekad se događaju takve sitnice u životu i tada mislimo da ništa ne ide kako treba, a ustvari nas Bog čuva od nesreće ili nas šalje tamo gdje trebamo ići. Pastor Dave je prikaz čovjeka koji ne nameće svoje razmišljanje drugima, nego pokušava razumjeti svakoga, te im dati dobar savjet, no dalje oni sami trebaju odlučiti što će napraviti.

Amy je vrlo zaposlena, ne razmišlja ni o čemu drugome osim o poslu. Radi intervju s kršćanima, iako ona nije kršćanka, te ih na neki način napada pitanjima upravo zato

što ona ne vjeruje, pa postavlja agresivna pitanja. Njezin doktor je zove više puta, no ona ignorira pozive i ne želi se javiti. Kada napokon dođe u ambulantu, mobitel joj stalno zvoni i ona odgovara na poruke, a ignorira doktora. Doktor je zaustavlja i govori joj da ima rak. Tada je zastala i rekla da ona nema vremena za bolest. Toliko je fokusirana na posao da ne vidi ništa izvan posla. Ovdje se radi o njezinom zdravlju i njezinom životu, no ona to isprva ne shvaća ozbiljno. Tek kada joj doktor govori da mora početi s liječenjem, tada je shvatila da ne može dalje tako. Bila je u vezi s Markom i mislila da je on voli, no ispostavilo se da je on bio s njom jer mu se fizički sviđala i jer je imala dobar posao, no sada kada je bolesna, više mu ne treba takva osoba u životu. Borila se sa bolešću potpuno sama, nije imala nikoga da bude uz nju i to ju je slamalo. Kada je došla intervjuirati Newsboyse prije koncerta, opet ih je napala pitanjima, a jedan od njih ju je zapitao čemu se ona nada, te im je rekla da umire. Izvođači su duhovno orijentirani te shvaćaju da nije došla napraviti intervju već da je došla jer se možda nada da je istina to sve što oni navještaju svojom glazbom. Amy je osoba koja u teškoj situaciji traži nadu i vjeru. Newsboysi su joj rekli nekoliko riječi koje bi joj mogle pomoći, te ona shvaća da ipak ima nade za nju i da nije sama.

Mark je vrlo loša osoba i to on čak govori sam za sebe, zna da je najgora osoba koja postoji. Loše se odnosi prema vlastitoj majci, ne poštuje je niti posjećuje. Sestra ga nagovara da je ode posjetiti i isprva on to odbija jer ne vidi smisao u tome da ode tamo i vidi majku koja ga se ne sjeća. Prema svojoj djevojci odnosi se jako oholo i sebično. U svemu što ga ona traži, on traži ono što će on dobiti ako joj pomogne. Kada mu Amy govori da ima rak, njegova prva reakcija je odbojnost prema njoj i pitanje nije li to moglo pričekati do sutra. To nije reakcija čovjeka koji voli i koji poštuje nekoga. To je reakcija čovjeka koji misli samo na sebe i koji je sam sebi bog. On je rezervirao lijepi restoran da proslave njegovo promaknuće na poslu, a ona je upala s lošim vijestima, te ga je to uznemirilo. Nije mu uopće stalo do nje, a to joj kasnije i govori. Govori da je svatko od njih imao nešto iz ove veze i to je njemu kao neki ugovor. Govori joj da ljubav ne postoji, već da je to izmišljeno kako bi se ljudi poput nje osjećali bolje. On ne shvaća poantu života i misli da je samo on bitan u svemu. Kada ipak dolazi do svoje majke, započinje joj govoriti uvjeren da ga ona ne čuje, odnosno, ne doživljava. Njegova majka mu odgovora vrlo mudrim riječima zbog kojih je izgledao vrlo uplašeno. Odgovara mu da ponekad đavao dopušta nekim ljudima da

žive bez brige jer ne želi da se okrenu Bogu. Još dodaje da je grijeh kao zatvorska ćelija, osim što je lijepa i udobna, pa nema potrebe izaći van, ali kada istekne vrijeme, vrata se zatvore i tada je prekasno. Na tim riječima Mark je zastao i nije više ništa rekao. Njegova majka rekla je istinu, no u filmu je to prikazano kao da to ne govori ona sama od sebe, već kao da netko drugi govori kroz nju. To je vidljivo jer nakon što tako mudro govori, zbunjeno se okreće prema Marku i pita ga tko je on. Ta scena u filmu jedna je od najboljih jer je vrlo realna i donosi snažnu poruku o životu kakav živi mnogo ljudi na ovome svijetu, a da nisu ni svijesni toga.

U cijelome filmu isprepliču se priče raznih ljudi i svi su na neki način povezani, ali ne direktno događajima. Povezani su istim fakultetom, krvnim srodstvom, crkvom ili nečim drugim. Film je vrlo dobro posložen tako da se mogu paralelno pratiti sve priče. U filmu nije bitan samo jedan lik, svi su jednako bitni, te Bog pokušava na razne načine doprijeti do svakoga od njih.

9.3.3. Redatelj filma „Bog nije mrtav“ Harold Cronk

Harold Cronk američki je pisac, redatelj i producent, a najpoznatiji je po svome radu na kršćanskim filmovima. Radio je na filmovima „Bog nije mrtav“ 1. i 2. dio, „Jerusalem countdown“, „Unbroken: Path to redemption“ i mnogim drugim. Harold Cronk je vjernik, a svoju vjeru želi prenijeti i svijetu. U jednom intervjuu nakon izlaska filma „Bog nije mrtav“, redatelj govori da želi poručiti svima koji se muče s takvim situacijama, da je jedino bitno da se ne boje onoga u što vjeruju, da imaju pravo da slobodno izražavaju svoje mišljenje bez obzira na nekoga tko je možda u poziciji iznad njih. Iz osobnog iskustva govori da na svakom filmu nešto nauči i kroz svaki takav film, Bog mu govori i uči ga nečemu novome. On radi na kršćanskim filmovima da pokaže da i kršćani imaju mnoge talente, te i oni mogu napraviti dobre filmove. [15]

9.3.4. Pisac knjige „Bog nije mrtav“ Rice Broocks

Rice Broocks pisac je i pastor u Tennesseeu koji mnogo vremena provodi na kampusu, pa zna što se tamo događa i što Bog želi napraviti na takvim mjestima. On nije oduvijek bio kršćanin, već je bio protiv kršćanstva, nisu mu se sviđali kršćani. Sve dok nije došao na fakultet i tamo sreo jednog kolegu koji je bio kršćanin. Tada mu se to sve počelo sviđati i počeo je više razmišljati o tome, pa je odlučio da će postati kršćaninom.

Njegova obitelj nije bila kršćanska i bojao se što će se dogoditi. Njegov brat bio je ateist i čvrsto je zagovarao ateizam, a pri tome bio je i odvjetnik. Njegov otac ga je poslao da odvrati mlađeg brata od kršćanstva, no kako su pričali, Brooks je naveo i brata da povjeruje i krstio ga je. Kada su njihovi roditelji vidjeli njihovu vjeru, oni su se također obratili i postali veliki vjernici. [16] Njihova snaga vjere utjecala je na sve što se dalje događalo u njihovu životu. Rice Brooks odlučio je postati pastor i kasnije je napisao i knjigu „Bog nije mrtav“ iz koje je proizašao istoimeni film i doživio veliku popularnost u gledanosti. Njegova vjera i njegovo iskustvo preneseno je milijunima ljudima diljem svijeta jer je na fakultetu sreo kolegu koji je bio kršćanin.

Slika 3. Poster i scene iz filma "Bog nije mrtav"

10. Filmovi sa vjerskom simbolikom

Filmovi sa vjerskom simbolikom različiti su od filmova s vjerskom tematikom jer se u takvim filmovima vjera ne ističe direktno nego kroz razne simbole i preneseno značenje koji se pojavljuju u filmu. U nekim takvim filmovima ti se simboli mogu jasnije vidjeti i shvatiti, a u nekima je to već malo bolje skriveno.

10.1. Biblijski motivi ili simbolika u filmu

Biblijski motivi predstavljaju bilo koju asocijaciju, poruku ili simbol preko kojeg možemo određeni film povezati s određenim događajem, osobom ili tekstom iz Biblije.

Postoji više načina kroz koje se skrivene poruke ili simboli mogu pojaviti u svjetovnome filmu, ovisno o tome koliko to redatelj želi skriveno ili otkriveno. Većinom su to motivi glavnog lika koji je „odabrani“ i njegova poveznica s Isusom, ili je tu metafora ili preneseno značenje.

10.1.1. Motiv „odabrani“

Motiv „odabrani“ ili „the chosen one“ često se pojavljuje u filmovima. Filmovi koji imaju taj motiv većinom se nalaze na vrhu ljestvice najpopularnijih filmova kada izađu. Zanimljivo je zašto je taj motiv postao toliko popularan i što vuče gledatelje na takve filmove. Motiv „odabrani“ koristi se u filmu gdje je glavni lik odabran, najčešće nekom višom silom, da spasi cijeli svijet. Taj lik uglavnom ima posebne moći i posebno je važan.

Ovaj motiv dolazi još iz davne povijesti, a najčešće se povezuje s osobom Isusa Krista koji je jedan i jedini stvarni čovjek koji je ikad hodao zemljom i koji je Božji izabranik. Njega je Bog odabrao i poslao na ovaj svijet da spasi sve ljude od grijeha i propasti. Isus je taj koji je pomagao ljudima, ozdravljao ih, imao je posebne darove kojima je činio čuda. Upravo ti motivi koriste se i kod modernih svjetovnih filmova u kojima postoji „odabrani“ lik. Zanimljivo je i to što se radnja filmova koji uključuju „odabranog“ uvijek odvija u nekom drugačijem svijetu. Svijet u takvim filmovima uvijek je izmijenjen, nešto je uvijek drugačije jer u našem stvarnom svijetu ne može postojati još jedan spasitelj, onaj koji može biti bolji od samog Boga. Zbog tog razloga se u takav film dodaju izmišljena stvorenja, drugačije hijerahije, razne moći i sposobnosti likova koje ne postoje u svijetu kakvog poznajemo.

Ono što vuče gledatelje da gledaju upravo takve filmove jest ljudska narav i težnja k transcendentnome, odnosno težnja k višoj sili ili Bogu. Ljudima treba nada, a takvi filmovi, iako izmišljeni, imaju poveznicu sa spasenjem.

10.1.2. Metafora ili preneseno značenje u filmu

Stilska izražajna sredstva poput metafore, odnosno prenesenog značenja u filmovima vrlo su značajna, a kada se koriste u filmu, trebaju biti vrlo detaljno razrađena. Metafora je figura u kojoj se različitim izrazima može iskazati isti sadržaj, tumači se kao skraćena usporedba, nadomjestak koji kaže jedno, a znači nešto drugo. Metafora

ukrašava i obogaćuje govor, a isto tako pospješuje učenje i obogaćuje uvid u stvari. Služeći se metaforom, čovjek na neki način uspoređuje dvije stvari i proširuje im značenja, a time i mijenja iskustvo stvarnosti. [9]

11. Analiza filmova sa vjerskom simbolikom

Vjerska simbolika može se pronaći u brojnim filmovima, a sljedeći primjeri su pokazatelji toga. Nakon objašnjenja filmova sa vjerskom simbolikom slijedi analiza nekoliko primjera filmova svjetskih redatelja u kojima se ta simbolika prikazuje na različit način.

11.1. Kronike iz Narnije

Kronike iz Narnije tri su filma snimljena prema romanima pisca Clivea Staplesa Lewisa: „Kronike iz Narnije: Lav, vještica i ormar“ 2005. godine, „Kronike iz Narnije: Kraljević Kaspijan“ 2008. godine i „Kronike iz Narnije: Plovidba broda Zorogaza“ 2010. godine. Iako je romana u seriji bilo 7, snimljena su samo tri filma zbog tehničkih stvari, no ta tri filma postala su vrlo popularna. Prvi snimljeni film je „Kronike iz Narnije: Lav, vještica i ormar“ koji je ujedno najpopularniji i roman i film. Serija romana „Kronike iz Narnije“ sadrže puno simbolike, a ujedinjuju kršćanske simbole, mitologiju i bajke. Prvotno su filmovi namijenjeni djeci, no zbog zanimljive radnje, ove filmove jako vole i odrasli. Čudesna zemlja Narnija koja je glavno mjesto radnje u filmu prikazana je vrlo čarobno i drugačije, pa djeluje vrlo privlačno i kao neki drugi svijet u koji bi gledatelji vrlo rado ušli.

11.1.1. Kratki opis filmske radnje

Film započinje kada se četvoro braće Peter (13), Susan (12), Edmund (10) i Lucy (8) sele u kuću jednog profesora na selu zbog početka 2. svjetskog rata. Njih četvoro igraju se skrivača u novoj kući i tijekom igre malena Lucy otkriva ormar u koji se odluči sakriti. Kako hoda prema kraju ormara, prelazi u čarobnu zemlju Narniju. U Narniji je već 100 godina snijeg i tamo žive razna stvorenja, no nema ljudi. Kad Lucy dolazi tamo, upoznaje fauna Tumnusa koji ju prvo pokušava oteti, a zatim postaje njezin prijatelj i vraća je u ormar. Kada Lucy priča braći što je doživjela, nitko joj ne vjeruje. Sljedećeg puta kada ide u Narniju, slijedi ju brat Edmund i u Narniji slučajno sreće

Bijelu vješticu koja je kraljica Narnije. Kraljica ga uvjerava da želi da on jednog dana postane kraljević, no za to je potrebno da tamo dovede i svoju braću. Nakon njihovog susreta, Lucy dolazi do Edmunda i vraćaju se kući kroz ormar. Sljedeći put kada se njih četvero igra, razbijaju prozor, pa svi bježe u ormar i dospjevaju u Narniju. Tada se Susan i Peter uvjeravaju da je Lucy govorila istinu. Četvero braće hodaju Narnijom i nailaze na dva dabra koji im pričaju što se događa u Narniji i što se tek treba dogoditi zbog proročanstva koje postoji. Govore im za lava Aslana koji je prije 100 godina bio kralj Narnije i jedino je on pravi kralj, no njegovo kraljevstvo preotela je Bijela vještica. Aslan se nakon 100 godina opet pojavio i okuplja vojsku kojom će preuzeti svoju zemlju natrag. Također im govore za proročanstvo koje govori da će se pojaviti četiri ljudska bića, dva brata i dvije sestre koji će spasiti Narniju i postati kraljevi Narnije za koje oni vjeruju da je to upravo njih četvero. Kraljica, Bijela vještica, zna za proročanstvo i želi ga spriječiti tako da ubije svako ljudsko stvorenje koje se nađe u Narniji. Za to vrijeme, dok oni to govore, Edmund odlazi Bijeloj vješticu kako bi joj rekao da su njegova braća u Narniji. Ne stižu ga zaustaviti, pa Edmund odlazi u dvorac i govori gdje su, a kraljica ga zatim zatvara u tamnicu u kojoj je i faun Tumnus zbog toga što nije oteo Lucy i predao je kraljici, nego je izdao kraljicu. U međuvremenu troje braće i dabrovi kreću k Aslanu jer vjeruju da im jedino on može pomoći da oslobode brata, a kraljičini podanici ih pokušavaju uloviti. Kraljica saznaje da se Aslan vratio, pa zajedno s Edmundom i cijelom vojskom kreće prema njemu. Peter, Susan, Lucy i dabrovi dolaze k Aslanu kod kojeg je lijepo vrijeme, nema više snijega i govore mu za Edmundovu izdaju. Dok su oni tamo, Aslanovi podanici slijede kraljičinog vuka koji je otišao u kraljičin tabor, pa otimaju Edmunda tijekom noći i dovode ga Aslanu. Aslan razgovara s Edmundom i govori njegovoj braći da ne raspravljaju o prošlosti, što je bilo, bilo je. Tada se krenu spremati za rat protiv Bijele vještice. Bijela vještica dolazi k Aslanu i zahtjeva da joj predaju Edmunda jer po zakonu svaki izdajica pripada njoj i treba ga žrtvovati na kamenom stolu. Aslan tada odlučuje umjesto Edmunda žrtvovati sebe i umrijeti umjesto njega, no to ne govori nikome osim vješticu. Po noći, kada su svi zaspali, Aslan odlazi do kamenog stola gdje ga čeka Bijela vještica, a jedine koje ga vide da odlazi su Susan i Lucy. Vještica i svi njezini podanici muče Aslana i ubijaju ga. Susan i Lucy gledaju iza grmlja što se događa, a nakon što svi odlaze od kamenog stola, njih dvije dolaze do Aslanova tijela i plaču za njim. Preko drveća braći

šalju vijest o Aslanovoj smrti, pa Peter i Edmund s cijelom vojskom kreću u rat. Susan i Lucy cijelu noć su s Aslanovim tijelom, a već ujutro kada žele otići, zemlja se zatrese, a kameni stol se prepolovi. Odjednom se pojavljuje Aslan obasjan svjetlom. Tada im Aslan govori za proroštvo koje Bijela vještica nije dobro protumačila, a to je da ako se umjesto izdajnika svojevrijedno žrtvuje osoba koja nije izdajnik, kameni stol će se slomiti, a sama smrt će se izokrenuti. Nakon njegova povratka, odlaze u rat pomoći ostalima. Aslan ubija Bijelu vješticu i rat završava. Svi koje je ubila Bijela vještica oživljavaju i idu u Aslanov dvorac. Aslan okrunjuje četvero braće kao nove kraljeve i kraljice Narnije, a nakon toga on odlazi. Njih četvero vladaju Narnijom koja je sada oslobođena. Nakon 15 godina, njih četvero jašu na konjima po šumi i dolaze na mjesto gdje su prvi put ušli u Narniju. Prolaze kroz ormar i padaju van iz njega i opet su djeca.

11.1.2. Simboli iz Biblije:

Aslan – Isus Krist

Aslanova žrtva za Edmunda i uskrsnuće – Isusova žrtva i uskrsnuće

Bijela vještica – đavao

Susan i Lucy s Aslanom kod njegove muke, smrti i uskrsnuća – žene kod Isusova praznoga groba

Zapaljena ptica – Duh Sveti

Drveće koje prenosi poruku – Anđeo Gabrijel

Aslanov lik u vatri – Bog u gorućem grmu

Aslanov dah života – Božji dah života

11.1.3. Analiza filma

Prvi i najveći simbol u filmu je simbol Isusa Krista kojeg predstavlja lav Aslan. Aslana u početku filma drugi likovi samo spominju, a tek kasnije se pojavljuje na sceni. Aslana spominju kao jedinog pravog kralja Narnije i koji je jedini koji može pomoći Peteru, Susan i Lucy, u prenesenom značenju to je isto Isus Krist koji je jedini pravi Bog i pravi čovjek koji nas može spasiti. Aslan je odlučio umrijeti umjesto Edmunda koji ga je izdao. Isto kao što je to učinio Isus koji je umro umjesto nas ljudi, kako mi ne bismo patili radi učinjenih grijeha, nego je to On učinio za nas. Nakon žrtve, muke

i smrti, koja podsjeća na Veliki petak, Aslan je uskrsnuo, isto kao i Isus i time pobijedio smrt i zlo, Bijelu vješticu koja predstavlja đavla.

Bijela vještica čisti je simbol đavla koji iskušava ljude, ona je tako iskušavala Edmunda. Pravi je primjer zla, u jednom trenu se pretvara da je dobra, ali vrlo brzo pokaže svoje pravo lice. Primjer toga je u sceni u kojoj ona želi ubiti lisca jer joj se ne pokorava, a Edmund ju zaustavlja i govori joj istinu, tada ona stane i kaže da je jako lijepo da je lisac vidio malo iskrenosti prije smrti i tada se naglo okrene i ubije lisca. Poslije toga govori Edmundu neka se odluči na čijoj je strani.

Edmund je primjer čovjeka koji ne zna kojim putem bi krenuo. Podijeljen je na dvije strane, pa ni sam ne zna kojoj da se prikloni. Čak mu i sama vještica govori neka se odluči kome će služiti, u smislu da ne može služiti oba gospodara. Edmund nakon nekog vremena uviđa da Bijela vještica nije dobra kao što se predstavila u početku i želi otići Aslanu. Nakon što ga je Aslanova vojska „otela“ vješticu, Edmund razgovara nasamo s Aslanom, a Aslan nakon toga govori da se o učinjenome više ne raspravlja, što se može povezati s ispovijedi kakva danas postoji u Crkvi. Ispovijed briše grijehe i njih se više ne treba spominjati. Edmund je nakon tog razgovora stalno na Aslanovoj strani i više se ne priklanja vješticu, vidi da je zla.

Simbol uskrsnuća prikazan je vrlo slično u filmu kao i Bibliji, Aslan nije bio izdajnik, činio je uvijek samo dobro, isto kao i Isus, ali je odlučio proliti nevinu krv kako bi zaštitio sve ostale. Čin najveće ljubavi prema Bibliji jest dati svoj život za drugoga, a to je prikazano i u filmu vrlo očito. Dvije sestre koje su bile s Aslanom kada su ga žrtvovali i kada je uskrsnuo predstavljaju žene koje su došle na Isusov grob i vidjele da ga nema, pa prenijele vijest ostalim apostolima. Također u filmu se nalaze i još neki manji simboli kao što je simbol anđela Gabrijela koji je navjestitelj radosne vijesti. U filmu Susan i Lucy šalju poruku o Aslanovoj smrti preko drveća, pa Peteru i Edmundu dok spavaju dolazi lik koji drveće stvara od lišća i latica.

Tijekom bitke, jedan od vojnika ispaljuje strijelu koja se pretvara u zapaljenu pticu i stvara vatrenu barijeru između dvije vojske što predstavlja Duha Svetoga koji se u kršćanstvu često prikazuje u obliku golubice, a također je simbol i vatra.

U početku filma, kada Gospodin Tumnus želi oteti Lucy, odnosno, uspavljuje ju uspavankom, u kaminu gori vatra u kojoj se prikazuju likovi koji plešu. U trenutku kada Lucy već skoro zaspi, kroz vatru se pojavi Aslanov lik koji rikne na Tumnusa i

on se istog trena odmakne i odustane od otmice. Taj trenutak Aslanove pojave ključan je jer se vidi da Aslan i kada nije tjelesno prisutan, duhovno je tu uz Lucy i pazi na nju. Isto tako je i s vjerom, Bog nije tjelesno prisutan, ali je uvijek s nama i djeluje kada ga trebamo.

Nakon Aslanova uskrsnuća, Aslan, Lucy i Susan odlaze u dvorac po ostatak vojske. Tamo su svi koje je kraljica ubila, odnosno, pretvoreni su u kamen. U jednoj sceni Aslan dolazi do kamena Gospodina Tumnusa, dahne u njega i on oživi. Istu stvar možemo vidjeti u Knjizi Postanka: „I Gospod Bog oblikovao je čovjeka od praha zemaljskog te mu udahnuo u nosnice dah života, i čovjek je postao živa duša. (Post 2,7)“

11.1.4. Pisac knjiga „Kronike iz Narnije“ Clive Staples Lewis

Clive Staples Lewis rođen je 29. studenoga 1898. godine u Belfastu u Sjevernoj Irskoj, a umro je 22. studenoga 1963. godine u Oxfordu. Radio je kao sveučilišni profesor i pisac, također, bio je jedan od najvećih pisaca i navjestitelja kršćanstva u 20. stoljeću. Pisao je romane vezane uz fantaziju, a također napisao je i brojna djela vezana uz vjersku tematiku. Volio je grčku i rimsku mitologiju, a i engleske i irske bajke, pa je koristio puno motiva iz mitologije i bajki u svojim romanima. Napisao je i seriju od 7 fantastičnih romana „Kronike iz Narnije“, a prema tri od sedam romana napravljena su tri filma. Ta serija romana, a time i filmova, ispunjena je kršćanskom simbolikom. Clive Staples Lewis prvi dio svoga života bio je ateist, a u 31. godini je doživio obraćenje i postao kršćaninom. Nakon svoga obraćenja napisao je i autobiografiju o svom obraćenju „Iznenaden radošću“ koju je objavio 1955. godine. Od tada je postao veliki navjestitelj i počeo pisati djela s kršćanskom tematikom. [8]

Slika 4. Glavni likovi iz Narnije: Aslan, Bijela vještica, Edmund, Peter, Lucy i Susan

11.2. Aquaman

Aquaman je američki akcijski i pustolovni film o superheroju Aquamanu snimljen 2018. godine. Redatelj filma je James Wan, a glavni glumac je Jason Momoa. Film je postao vrlo popularan čim je izašao i osvojio gledatelje širom svijeta. Taj film odličan je primjer filma s „odabranim“ likom, odnosno, s likom koji je rođen da spasi svijet i nitko drugi ne može doći na njegovo mjesto.

11.2.1. Kratki opis filmske radnje

1985. godine u Maineu tijekom oluje, mlada kraljica Atlantide, Atlanna, doživjela je nezgodu jer je pobjegla od ugovorenog braka iz svojeg morskog svijeta i na obali ju je pronašao Tom, čuvar svjetionika. On ju je spasio i iako su iz različitih svijetova, njih dvoje su se zaljubili i dobili sina Arthura. Nakon nekog vremena, odlučila je vratiti se u Atlantidu kako bi zaštitila sina i Toma od vojske koja bi se mogla vratiti po nju. Kada je već malo narastao, Arthur je otkrio da može komunicirati s morskim životinjama. U sadašnjem vremenu, Arthur ima iznimnu snagu i brzinu, neki lokalni ljudi nazivaju ga Aquamanom. Jedan dan on sam spašava mornare iz podmornice koju su okupirali pirati i ta vijest dolazi na televiziju. Njegov otac ponosan je na njega i govori mu da konačno više ne stoji sa strane, već da se pokaže. Vjerni asistent njegove majke, Vulko, godinama ga je trenirao kako bi dobro znao plivati i baratati oružjem. Arthur je vrlo

skroman i ne želi da ljudi znaju da je to bio on. S druge strane, u Atlantidi, nalazi se njegov polubrat Orm koji je sadašnji kralj Atlantide i kojeg je kraljica Atlanna imala s kraljem Orvaxom za kojeg se morala udati nakon što se vratila u Atlantidu. Nakon što je kralj Orvax saznao za Arthura, Atlannu je žrtvovao brazdašima, čudovištima iz dubine. Orm mrzi površinu, odnosno, ljude na površini. Sastaje se sa Nereusom, kraljem jednog od 7 morskih kraljevstava Xebelom i želi sklopiti savez kako bi napali površinu. Kralj Nereus zna zašto Orm želi taj savez, a razlog je taj što će Orm postati vladar oceana ukoliko se 4 od 7 kraljevstava slože s tim savezom. Nereus se prvotno ne slaže s ovom idejom, no u vrijeme sastanka ih napada ljudska podmornica, te se nakon napada on složi s njime i sklapaju savez. Na površinu dolazi princeza Mera, Ormova zaručnica, i moli Arthura da pođe s njom u Atlantidu kako bi zauzeo svoje pravo mjesto koje mu pripada rođenjem, a to je mjesto kralja Atlantide, na kojem je sada Arthurov mlađi polubrat Orm. Govori mu da Orm planira veliki napad na površinu, te da će time nastradati milijuni ljudi. Jedini način da se to zaustavi je da Arthur preuzme tron, no on to ne želi. Orm šalje upozorenje ljudima na površini tako što na površinu iz oceana izbacuje sve smeće i ratne brodove velikim valovima. Površinski ljudi još uvijek ne vjeruju da postoje morski ljudi, odnosno, Atlantida. O tome raspravljaju na vijestima, pa jedan čovjek uporno tvrdi da Atlantida postoji, te da jedan od njih živi na površini i zove se Aquaman. Nakon Ormovog upozorenja površini, Arthur odlučuje poći u Atlantidu s Merom. Njih dvoje sakrivaju se i susreću se s Vulkom koji govori Arthuru da treba pronaći trozubac kralja Atlana, prvog kralja Atlantide s kojim će dobiti još veću moć i time će mu se pokoriti sva stvorenja u oceanu. Također mu daje posljednju poruku kralja Atlana s kojom bi mogao pronaći trozubac, ali tu poruku je potrebno nekako otvoriti jer je napravljena starom tehnologijom. U vrijeme kada razgovaraju, upada Ormova vojska koja uspije odvesti Arthura pred Orma. Arthur u razgovoru izaziva Orma na dvoboj koji će odlučiti što će biti dalje i Orm prihvaća. Arthur ne zna u što se upušta jer sada nije na svom terenu i ne može tako lako pobijediti Orma koji je cijeli život trenirao da bude najbolji ratnik u oceanu. Tijekom bitke Orm pobjeđuje Arthura i slama majčin trozubac kojim se Arthur borio. Mera ne može podnijeti to jer bitka nije samo nadmetanje, već smaknuće, pa vodenim virom odvlači Orma, a svojim plovilom dolazi po Arthura. Ormova vojska ih prati, a oni svoje plovilo puštaju da ode u lavinu i iskaču van, te se spašavaju, no

Orm gleda kako plovilo tone, pa misli da su oboje mrtvi. Arthur i Mera upućuju se na mjesto gdje bi mogli otvoriti poruku kralja Atlana, usred Sahare. Nalaze mjesto na kojem uspijevaju otvoriti poruku koju im govori kralj. U poruci stoje upute koje još moraju točnije odgonetnuti i spominje da će jedino u rukama pravog istinskog nasljednika trozubac ujediniti sva kraljevstva, i gornja i donja. Mera i Arthur kreću dalje prema uputama i dolaze u Italiju. Kralj Orm nastavlja okupljati ostala kraljevstva milom ili silom. Orm otkriva da su Mera i Arthur još uvijek živi, pa šalje svoje vojnike da ih ubiju. Vojnici ih nalaze u Italiji zahvaljujući tome što je prije bitke Orm Meri poklonio narukvicu s kojom je uvijek može locirati. Vojnici ih pokušavaju ubiti, no ne uspijevaju. Njih dvoje dalje se upućuju na mjesto gdje je Atlanov trozubac, no moraju proći kroz kraljevstvo brazdaša. Uspijevaju prijeći njihovo kraljevstvo, te dolaze u skriveno more, u jezgru zemlje. Tamo susreću Atlannu, kraljicu za koju su mislili da je mrtva. Ona im govori da se uspjela spasiti od brazdaša isto kao i oni, te je dospjela u jezgru zemlje. Tamo je bila 20 godina i pokušavala izaći, no jedini izlaz je trozubac. Ona je pokušavala doći do trozupca, no jedino istinski kralj može uzeti trozubac iz ruku kralja Atlana i proći pored Karathena, velikog čudovišta koje čuva trozubac. Arthur odlazi na mjesto gdje se nalaze čudovište i trozubac. Čudovište mu se obraća, govori mu razne uvrede, a Arthur ništa ne govori, nego se pokušava boriti s njime. Arthur nakon kratkog vremena staje i obraća se čudovištu, govori mu da nije došao jer misli da je vrijedan toga, već zato što je morao doći kako bi spasio ljude koje voli. Čudovište ostaje u čudu jer nitko od kralja Atlana do sada nije komunicirao s njime i nije ga razumio što govori. Čudovište dopušta Arthuru da pokuša uzeti trozubac. Arthur uzima trozubac i dobiva novu snagu. U to vrijeme Orm pokušava pridobiti i 4. kraljevstvo na svoju stranu, no oni mu se ne žele pokoriti, pa kreću u rat. Tijekom borbe, iz zemlje izlazi novi vladar oceana, Arthur, zajedno sa ogromnim Karathenom. Arthur zapovijeda svim morskim životinjama, čak i brazdašima, te pokušava zaustaviti Orma. Arthur i Orm bore se jedan na jedan dok ostali gledaju, te Arthur slama Ormov trozubac, pobjeđuje ga i pošteduje, ne želi ga ubiti. U tom trenutku dolazi njihova majka i govori da je bilo dosta ubijanja, te da ih oboje jako voli, ali da je Orma njegov otav krivo učio. On je smatrao da postoje dva svijeta, no postoji samo jedan ujedinjeni svijet. Vojnici odvođe Orma, a svi prihvaćaju Arthura kao novog i jedinog kralja.

Nakon toliko godina, kraljica Atlanna napokon se vraća svojoj ljubavi Tomu na kopno, a Arthur kraljuje morem.

11.2.2. Analiza filma

Arthur je rođen kao polutan, odnosno, kao „mješanac“ ljudi s površine i mora. Njegova majka je od njegova rođenja znala da je poseban, no ostali stanovnici Atlantide smatrali su ga kopilem i za njih nije bio vrijedan jer nije bio čiste krvi kao oni. Ovo se može povezati s Isusom i njegovom majkom koja je znala da Isus kada se rodi neće biti kao ostali jer je On Sin Božji i također ona je bila obična žena, a Isusov otac je pravi i jedini Bog. Arthur je sin dva svijeta, morskog i površinskog, a Isus je sin ovog svijeta i nebeskog. Arthur je „odabrani“ lik, pa samim time ima puno poveznica u kojima se može povezati da i ova priča ima izvor u Isusu, iako se to nikako direktno ne vidi. Samo skrivenim simbolima i prenesenim značenjem može se napraviti poveznica među ovim dvjema pričama. Arthur je kao mali dječak otkrivao svoje moći, može komunicirati sa morskim životinjama što nitko drugi ni na površini, ni u moru ne može. Godinama je trenirao i Vulko ga je na neki način pripremao da jednog dana zauzme tron. Arthur je normalno živio i trebalo je doći određeno vrijeme kada će početi koristiti svoje moći i pravo koje mu rođenjem pripada. Isus je također normalno odrastao i čekao je da dođe Njegovo vrijeme u kojem će doći do svoje pune slave prema Svetom Pismu. Isus je oduvijek pravi i jedini kralj, Bog i čovjek. U filmu, Arthur je od rođenja jedini istinski kralj, samo je bilo potrebno neko vrijeme da se dokaže i da preuzme tron prema njihovom najsvetijem morskom zakonu. Arthura su u početku svi odbacivali, nisu ga poštivali, uhitili su ga, htjeli ga ubiti jer on nije bio smatran vrijednim, bio je „mješanac“. Nitko osim njegovih najbližih nije vidio vrijednost u njemu, pa čak ni on sam. Kada je on sam prihvatio svoju sudbinu, otišao uzeti trozubac, Karathen mu se pokorio, postao je vladar oceana i tada su tek svi ostali vidjeli da je on jedini istinski kralj. Isusa su mnogi proganjali, uhićivali, mučili i ismijavali, no kada je Isus prošao cijeli križni put i umro na križu, tada su tek mnogi shvatili što su učinili, ubili su pravog Sina Božjeg. Nakon toga, Isus je ispunio proročanstva i proslavio se.

Arthur kao „odabrani“ lik točno ispunjava sve uvjete koje bi takav lik trebao imati. Zanimljiva stvar je ono što je i prethodno spomenuto, a to je da postoji drugačija

hijerarhija u ovome filmu nego što postoji u pravome svijetu, pa zato i ima mjesta za pravog istinskog kralja. U filmu postoje ljudi koji žive u moru, a neki od njih koji su sinovi ili kćeri kraljeva, imaju i posebne moći. Nekoć davno, za vrijeme kralja Atlana, cijela zemlja bila je ujedinjena dok Atlantida nije postala previše gladna za moći, pa je nakon velikih eksperimenata doživjela slom i cijelo kraljevstvo srušilo se u more. Zbog tog razloga ljudi su razvili mogućnosti disanja pod vodom i dalje su se razdvajali jer je svako kraljevstvo različito reagiralo na to. Neki od njih postali su još napredniji, a neki su se unazadili i postali čudovišta, kao na primjer, brazdaši. Ljudi na površini smatrali su da je Atlantida samo mit, te nisu imali pojma da bi ih moglo napasti morsko kraljevstvo. Da nije bilo pravog spasitelja, Aquamana, površina zemlje postala bi pustoš i većina ljudi bi umrla. Nikad ne znamo što možemo očekivati u životu, no dobro je što je uvijek tu netko tko je viši i bolje zna od nas ljudi. U našem svijetu, Bog je taj koji brine za sve ljude i spašava od propasti. U filmu, to je Aquaman koji nikome ne želi zlo, već želi mir među svim kraljevstvima na svijetu.

Ljudi na površini nisu svjesni ničega što se događalo, osim jedne stvari koju su oni protumačili kao vremensku nepogodu. Upozorenje koje je poslao kralj Orm, zapravo je slika i našeg svijeta i time upozorenje i nama u pravom svijetu. Orm više nije mogao trpjeti toliko smeće koje površinski ljudi bacaju u more da je odlučio sve poslati natrag na površinu. Ovo je jako dobra poruka filma jer naš planet pati zbog silnog smeća koje se proizvodi svaki dan, a ni sami ne znamo koliko je toga završilo u morima i oceanima. Jednog dana sve će se to vratiti našim potomcima i njima biti na teret.

Kraljica Atlanna primjer je požrtvovne, ponizne žene i istinske majčine ljubavi. Pobjegla je od ugovorenog braka i zaljubila se u čovjeka s površine. Kako je rečeno u filmu, bila je to ljubav koja se nikad nije smjela dogoditi, njih dvoje se nikad nisu trebali upoznati, no plod njihove ljubavi spasila je cijeli svijet. Nije bilo normalno da more i zemlja budu zajedno. Njih dvoje pronašli su se i stvorili Arthura, koji je postao most između mora i zemlje, isto kao što je Isus bio most između neba i zemlje. Atlanna je od početka znala da je Arthur poseban i da će jednog dana činiti velike stvari. Toliko je voljela Toma i sina da nije mogla dopustiti da stradaju, te se ona udaljila od njih. Patila je cijeli život jer nije mogla biti sa svojom jedinom ljubavi i svojim sinom. Nakon toliko godina pokušavanja, nakon 20 godina, njezin prvi sin pronašao ju je i zajedno sa cijelim svijetom, spasio je i nju. Kada se Atlanna vratila u Atlantidu nakon

toliko godina, prišla je i sinu Ormu, zagrlila ga i govorila mu koliko ga voli. Bila je samo mali dio života svojih sinova, pa su njih odgajali očevi. Jedan je odrastao u skromnog, pravednog i dobrog čovjeka, dok je drugi nepravedan, ohol i zao. Ona je sve to znala, no njezina ljubav nije bila drugačija zbog toga. To je prikaz prave majčine ljubavi. Bez obzira kakav je netko, njegova majka voljet će ga bezuvjetno.

Slika 5. Scene i poster iz filma "Aquaman"

11.3. Gospodar prstenova

„Gospodar prstenova“ filmska je trilogija koju je režirao Peter Jackson, a filmovi su adaptacija istoimenog znanstveno-fantastičnog romana J.R.R. Tolkiena. Filmovi su snimljeni u tri godine zaredom: „Gospodar prstenova: Prstenova družina“ 2001. godine, „Gospodar prstenova: Dvije kule“ 2002. godine i „Gospodar prstenova: Povratak kralja“ 2003. godine. Filmovi sadrže puno mističnih bića, znanstvene fantastike, ali i kršćanske simbolike koja je vrlo dobro skrivena.

11.3.1. Kratki opis filmske radnje

U početku je stvoreno više prstenova, tri prstena za vilenjake, sedam za hobite i devet za ljude. Ti prstenovi iskovani su da bi oni mislili da imaju moć, no Sauron, kralj tame, iskovao je još jedan bez njihova znanja i ostavio ga sebi. Taj prsten bio je jači od svih, sadržavao je svako zlo i Sauron je njime vladao nad njima, te je kasnije htio sve

pokoriti sebi. Jednoga dana u borbi mu je kraljev sin Isildor odsjekao ruku i time je Sauronu pao prsten, a on je bio uništen i nestao je. Kraljev sin uzeo je prsten, no prsten je uništio i njega, te je bio ubijen. Prsten je bio u jezeru mnogih godina, dok ga nije našao Gollum i čuvao ga. Prsten je Golluma održavao na životu 500 godina i trovao mu um. Jednoga dana prsten je napustio Golluma, te ga je našao hobit Bilbo Baggins. On ga je godinama čuvao, no kada dolazi dan njegovog 111. rođendana on odlučuje otići iz svojeg sela. Dolazi ga posjetiti njegov stari prijatelj, čarobnjak Gandalf. Bilbo svu svoju imovinu ostavlja svojem nećaku Froddu Bagginsu, a s time i prsten. Nikome nije objasnio zašto odlazi. Gandalf pokušava dotaknuti prsten, no istog trena mu se ukazuje zlo oko, te ga više ne želi dirati. Frodo normalno uzima prsten i ništa mu se ne događa. Gandalf odlazi istražiti kakav je to prsten, a kada otkrije, vraća se k Frodu da mu objasni što treba napraviti. Frodo se iste noći sprema za odlazak, a njihov cijeli razgovor čuje hobit Sam, pa i njega, zajedno s Frodom, Gandalf šalje da odu s prstenom kako ga zle sile ne bi pronašle. Sauronov duh još živi, te je obnovio cijelo carstvo u Mordoru i jedino što nedostaje je ovaj prsten. Gandalf smatra da Sauron nikada ne smije pronaći prsten jer će cijela zemlja biti u tami, te govori Frodu da ne stavlja prsten na prst. Frodo i Sam kreću na put, a Gandalf odlazi tražiti pomoć od prijatelja Sarumana, no Saruman se već pridružio Sauronu. Saruman i Gandalf bore se jedan protiv drugoga i Saruman šalje Gandalfa na vrh dvorca otkuda ne može izaći. Frodo i Sam na putu sreću još dva hobita, te i oni idu dalje s njima. Dolaze u selo Bree i tamo žele prenoćiti, a crni jahači ih traže jer ih privlači prsten. Hobiti im bježe uz pomoć šumara Stridera koji tvrdi da je Gandalfov prijatelj. Strider ih spašava od crnih jahača, no uboli su Froda, pa moraju požuriti k vilenjacima jer ga samo oni mogu izliječiti od takvog uboda. Vilenjakinja Arwen ih nalazi na putu i uzima Froda sa sobom kako bi ga spasila. Frodo se budi i dobro mu je, a kraj njega je Gandalf, uspio je pobjeći od Sarumana. Saruman okuplja i širi vojsku, radi nova stvorenja križajući postojeća. Vilenjak Elrond govori Gandalfu da prsten ne može ostati u njihovom selu jer je vojska sve veća i oni se ne mogu obraniti. Elrond je bio prisutan u trenutku kada je Isildor uzeo Sauronov prsten. Bili su na mjestu na kojem je prsten mogao biti uništen, no ljudska pohlepa ga je održala na životu jer je Isildor uzeo prsten za sebe. Elrond govori da bi Strider, odnosno, Aragorn trebao zauzeti svoje mjesto u Gondoru i postati kraljem jer je on kraljev nasljednik. Sastaje se tajno vijeće kraljevstava koja

Sauron još nije okupirao, te dogovaraju sljedeći korak. Potrebno je odnijeti prsten u Mordor, na planinu u kojoj je iskovan i jedino se tako može uništiti. Počinju se svađati oko toga tko će to učiniti, te se javlja najmanji od njih, Frodo. On govori da će odnijeti prsten, a još njih osmorica se javlja da pođe s njime. Od tada, njih devetorica nazivaju se prstenova družina. Družina kreće na put prema Mordoru. Doživljavaju puno nezgoda i napada tijekom puta. Napadaju ih razna stvorenja, a tako i orci koji su zaposjeli kraljevstvo patuljaka. Napada ih i drevni demon Balrog kojeg Gandalf uspijeva poraziti svojim moćima, no svojim bičem Balrog povlači i Gandalfa u ponor. Ostali bježe i dolaze u kraljevstvo šumske dame, čarobnice. Tamo traže prenoćište. U noći, kada svi ostali spavaju, Frodo razgovara sa čarobnicom, te mu ona govori da je on nosač prstena i da će mu jedan po jedan iz njegove družine pokušati uzeti prsten zbog utjecaja koji prsten ima. Saruman okuplja cijelu vojsku i šalje ih u potragu za prstenom. Čarobnica daje Frodu svjetlost Erendila da mu bude svjetlo kada dođe tama. Jedan iz družine, Boromir, poklekne pod snagom prstena i napada Froda. Frodo uspije pobjeći i tada ih napadaju orci. Boromir u bitci umire, a Frodo i Sam bježe prema Mordoru. Ostala dva hobita uzimaju orci. Aragorn, vilenjak i patuljak ne idu za Frodom, već kreću u lov za orcima i spašavanjem hobita. Frodo i Sam nastavljaju prema Mordoru.

11.3.2. Analiza filma

Sva tri filma su povezana, pa u prvome filmu radnja ne dolazi do kraja. U prvome filmu najviše se spominju djela tame i zla, a manje dobra. Cijela radnja filma nije direktno povezana s događajima i biblijskim likovima kako je to u „Kronikama iz Narnije“, već je simbolika malo više skrivena i potrebno je malo dublje ući u cijelu radnju kako bi se ta simbolika pronašla. U ovome filmu postoje tri lika koji ujedinjuju tri osobnosti Isusa Krista. Ta tri lika su Frodo, Gandalf i Aragorn. Svaki od njih utjelovljuje posebnu Kristovu stranu. Frodo, kao glavni lik, maleni je hobit koji je nosač prstena koji bi mogao uništiti cijeli svijet. On je dobrovoljno na sebe preuzeo teret prstena kako bi uništio grijeh čovječanstva. Odrekao se svoje slobode kako bi spasio sve ostale. Isto kao Frodo u filmu, Krist je na sebe primio križ i grijehe cijeloga svijeta. Frodo je dobar i nevin, zlo ne može ovladati njime jer je jako dobar i zato iako je po izgledu malen i nije veliki ratnik kako bi se očekivalo, ima veliko srce koje je

pravi izbor za nosača prstena. Isto kao što se za Isusa očekivalo da bude rođen kao veliki kralj i ratnik, on je bio suprotno od toga. Isus je rođen u maloj obitelji i odgajan je kao stolar u siromaštvu. Gandalf je veliki čarobnjak koji poučava, vodi i pun je znanja. On utjelovljuje Isusovu proročku i učiteljsku stranu. Također Gandalf ima moći kojima čini čuda, kao što je i Isus činio. U sceni u kojoj se Gandalf sukobljava s drevnim demonom Balrogom, on otkriva da je sluga skrivene vatre. Skrivena vatra upućuje na svetu vatru koja označava Duha Svetoga. Tom vatrom on uspijeva poraziti tako jakog demona kojeg nijedan mač ne može zaustaviti. Treći lik Aragorn je čovjek, šumar koji je odličan ratnik i kraljev nasljednik. On utjelovljuje Isusovu kraljevsku stranu. Iako je kraljev nasljednik, on je živio običan život, među običnim ljudima. Nije se uzdizao iznad ostalih zbog toga, već se ponizio. Isus je rođen s kraljevskom lozom, u Davidovoj lozi, no živio je skromno i među običnim narodom. Ta tri lika zajedno utjelovljuju Isusa Krista i na drugačiji način su prikazani kako ta poveznica ne bi bila preočita u jednome liku. Dva od tih likova, Frodo i Aragorn, mogu se također staviti u pozicije Isusa kao janjeta i lava. Isus je u Bibliji bio i janje i lav, a ovdje je Frodo očito žrtveno janje koje je poslano u Mordor. Aragorn onda predstavlja lava koji se bori protiv svega zla.

Mordor predstavlja pakao, to je izvor zla koje želi pokoriti cijeli svijet, a Frodo, Aragorn, Gandalf i njihova družina predstavljaju Isusa Krista koji se bori protiv zla cijeloga svijeta. Isus se sam bori protiv svega zla i svih grijeha svijeta, sve uzima na sebe kako bi spasio sve ljude i kako ih tama ne bi obuzela. [17]

Boromir je jedan od Frodovih zaštitnika iz družine, te je vrlo odan i želi dobro svojem kraljevstvu. Iako je vrlo dobar ratnik i vođa, njegovo srce i um su slabi na prsten koji Frodo nosi. Prsten ga vrlo lako zavede, te on više nije svoj. Na kraju ovog filma, on napada Froda i želi mu uzeti prsten jer želi moć za sebe. Tek kada Frodo uspije pobjeći od njega, on kao da se budi i opet postaje onaj stari. Nakon napada na Froda, kaje se što je dopustio da ga prsten zavede. Ima više likova kao što je Boromir i koje prsten lako zavede, a to se može poistovjetiti sa čovjekom kojeg lako zavede moć grijeha. Vrlo je lako pasti u grijeh, no važno je i shvatiti što je učinjeno, te se obratiti natrag na dobro. Đavao je veliki zavodnik i manipulator, a kroz ovaj film to je vrlo vjerno prikazano. Razlika je u pojedinom liku i u tome koliko prsten, kao simbol zla, može utjecati na osobu i poigrati se njezinim umom.

11.3.3. Pisac J. R. R. Tolkien

John Ronald Reuel Tolkien bio je engleski književnik, pjesnik, filolog i sveučilišni profesor. Rođen je 03.01.1892., a preminuo 02.09.1973. Pisao je znanstvenu fantastiku s poveznicama na kršćanstvo. Njegova najpoznatija djela su „Gospodar prstenova“, trilogija „Hobit“ i zbirka priča „Silmarillion“. U svoja djela jako dobro je skrio kršćansku simboliku što je kasnije i priznao, te je mislio da je čak i previše vidljiva. Rođen je u Južnoj Africi, a nakon što mu je otac preminuo, s majkom i bratom preselio se u Englesku. Njegova majka tamo je prešla na kršćanstvo, a time i on, te je bio vrlo pobožan. Nakon nekog vremena umrla mu je i majka, pa su njegov brat i on postali štíćenici katoličkog svećenika. Radio je kao profesor na sveučilištu, a u slobodno vrijeme jako je volio pisati fantastične priče, često tužne i mračne i time je stvarao svoj novi svijet i nove likove. Volio je mitove i legende, te je iz njih stvarao svoje nove priče. Sva njegova fantastična djela, „Gospodar prstenova“, „Hobit“ i „Silmarillion“, povezana su i nadograđuju se jedno na drugo. Kako je bio jako pobožan, htio je kroz svoja djela povezati kršćanstvo i likovima dati osobine Isusa Krista. [18]

Slika 6. Poster i scene iz filma "Gospodar prstenova: Prstenova družina"

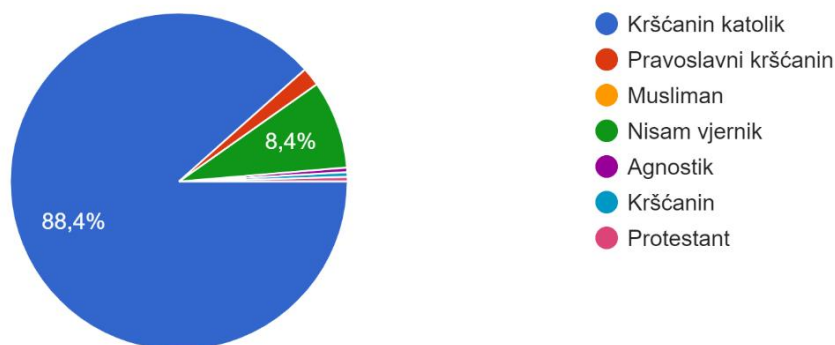
12. Rezultati provedene ankete

Kako bi se vidjelo mišljenje drugih ljudi o poveznici religije i filma, provedena je kratka Google anketa. U anketu je uključeno 14 pitanja i provedena je u 5 dana, a ispunilo ju je 225 ispitanika.

Anketa je posložena tako da se na prvom i drugom pitanju ispitanici podijele po vjerskom opredjeljenju. 1. pitanje bilo je: „U koju skupinu vjernika spadate?“ i ponuđeni su odgovori: Kršćanin katolik, pravoslavni kršćanin, musliman, nisam vjernik i mogućnost upisivanja ako je netko druge vjere. Najveći broj ispitanika izjasnili su se kao kršćani katolici kao što je i pretpostavljeno prije, a to je 88,4%, odnosno 199 ispitanika. 8,4%, odnosno 19 ispitanika izjasnilo se da nisu vjernici. 1,8%, odnosno 4 ispitanika izjasnili su se kao pravoslavni kršćani. Ostatak ispitanika dodao je vjersko opredjeljenje: 0,4%, odnosno 1 agnostik, 0,4%, odnosno 1 protestant i 0,4% kršćanin. Prema odgovorima na ovom pitanju ispitanici su podijeljeni u dvije skupine. Prva skupina je skupina onih koji su odgovorili da su vjernici bilo koje vjere, a druga skupina su oni koji su odgovorili da nisu vjernici.

U koju skupinu vjernika spadate?

225 odgovora

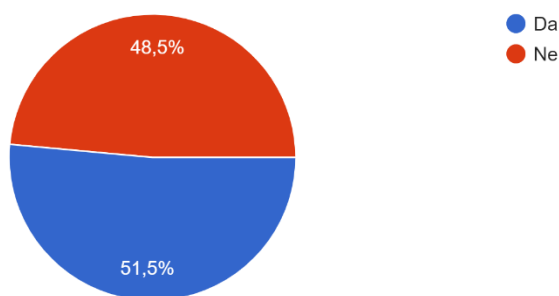
Grafikon 1. Odgovori ispitanika na 1. pitanje ankete

2. pitanje glasilo je: „Jeste li aktivni vjernik? (često molite, idete u crkvu ili drugu vjersku ustanovu, živite po vjerskim načelima)“. To pitanje bilo je ponuđeno samo onima koji se se izjasnili kao vjernici, pa ih je na ovo pitanje odgovorilo 206. Ponuđeni odgovori bili su da i ne. Malo više od pola ispitanika, 51,5%, odnosno njih 106

odgovorilo je da su aktivni vjernici, a 48,5%, odnosno njih 100 odgovorilo je da nisu aktivni vjernici.

Jeste li aktivni vjernik? (često molite, idete u crkvu ili drugu vjersku ustanovu, živite po vjerskim načelima)

206 odgovora

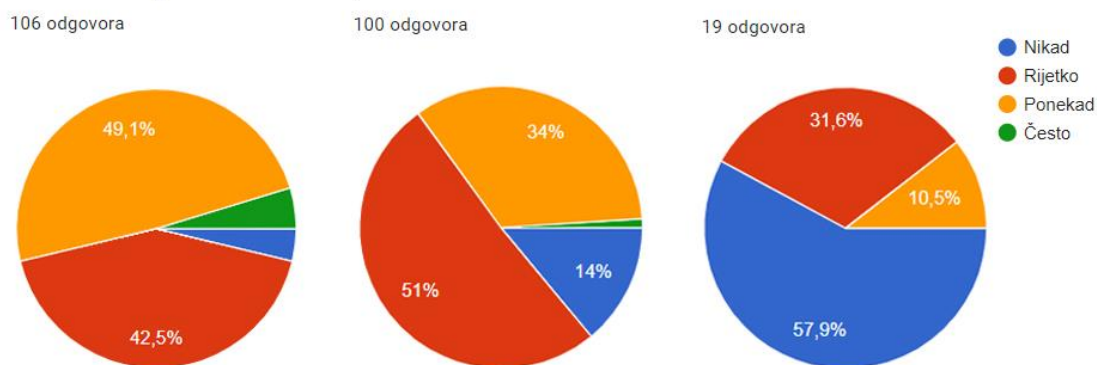

Grafikon 2. Odgovori ispitanika na 2. pitanje ankete

Prema odgovorima na prvom pitanju ispitanici su podijeljeni u dvije skupine – vjernike i nevjernike, a nakon drugog pitanja vjernici su podijeljeni na još dvije skupine – aktivne i neaktivne vjernike s obzirom da postoji mnogo ljudi koji su kršteni ili su dio neke religije, no ne prakticiraju vjeru u svakodnevnom životu. Dalje su svi imali ista pitanja, osim jednog pitanja koje nije ponuđeno onima koji su se izjasnili kao nevjernici. Grafikoni s istim pitanjima su dalje razdijeljeni na te tri skupine kako bi se rezultat bolje vidio prema njihovim odgovorima ovisno o vjerskom opredjeljenju.

3. pitanje glasilo je: „Koliko često gledate filmove s vjerskom tematikom?“. Ponuđeni odgovori bili su: Nikad, rijetko, ponekad i često. Na sljedećim grafikonima pod grafikonom 3. može se vidjeti očita razlika između tri skupine. Prvi grafikon prikazuje odgovore aktivnih vjernika. 49,1%, odnosno 52 ispitanika reklo je da ponekad gledaju filmove s vjerskom tematikom. 42,5%, odnosno 45 njih reklo je da rijetko gledaju. 4,7%, odnosno 5 njih reklo je da često gledaju, a 3,8% odnosno 4 njih reklo je da nikad ne gledaju takve filmove. Drugi grafikon prikazuje odgovore neaktivnih vjernika. 51%, odnosno 51 ih je reklo da rijetko gledaju filmove s vjerskom tematikom. 34%, odnosno 34 ih je reklo da ponekad gledaju. 14%, odnosno 14 ih je reklo da nikad ne gledaju takve filmove, a 1%, odnosno 1 ispitanik često gleda takve filmove. Treći grafikon prikazuje odgovore skupine nevjernika. 57,9%, odnosno 11 njih reklo je da nikad ne gledaju. 31,6%, odnosno 6 ih rijetko gleda, 10,5%, odnosno 2 njih ponekad gleda takve filmove, a nitko nije rekao da često to gleda.

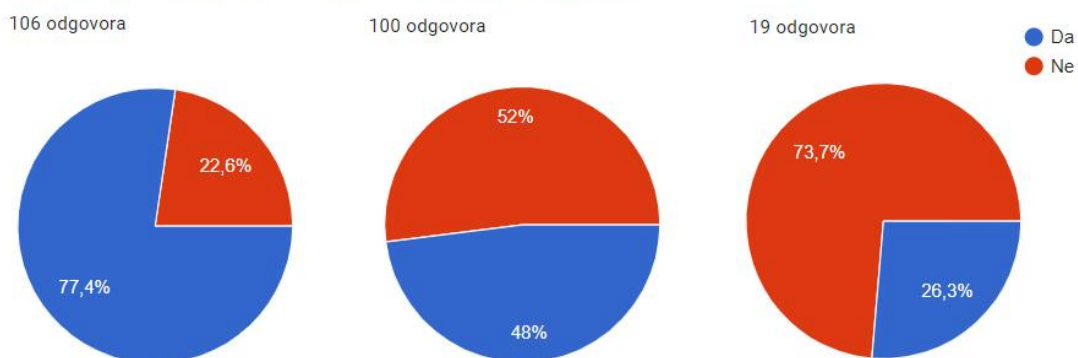
Koliko često gledate filmove s vjerskom tematikom?

Grafikon 3. Odgovori ispitanika na 3. pitanje ankete

4. pitanje glasilo je: „Smatrate li da je film dobro sredstvo za navještanje vjere?“. Ponuđeni su odgovori da i ne. Pod grafikonom 4 prikazana su tri grafikona. Prvi grafikon prikazuje odgovore aktivnih vjernika. Većina aktivnih vjernika, 77,4%, odnosno njih 82 odgovorilo je da, a 22,6%, odnosno 24 ih je odgovorilo ne. Drugi grafikon prikazuje odgovore neaktivnih vjernika. Kod njih je grafikon otprilike podijeljen na pola, no ipak ih je malo više odgovorilo ne. 52%, odnosno 52 ispitanika odgovorilo je ne, a 48%, odnosno 48 ih je odgovorilo da. Treći grafikon prikazuje odgovore nevjernika. Kod ovog grafikona je obrnuta situacija nego kod prvog, pa je većina ispitanika odgovorila ne, 73,7%, odnosno njih 14. 26,3%, odnosno njih 5 odgovorilo je da na ovo pitanje.

Smatrate li da je film dobro sredstvo za navještanje vjere?

Grafikon 4. Odgovori ispitanika na 4. pitanje ankete

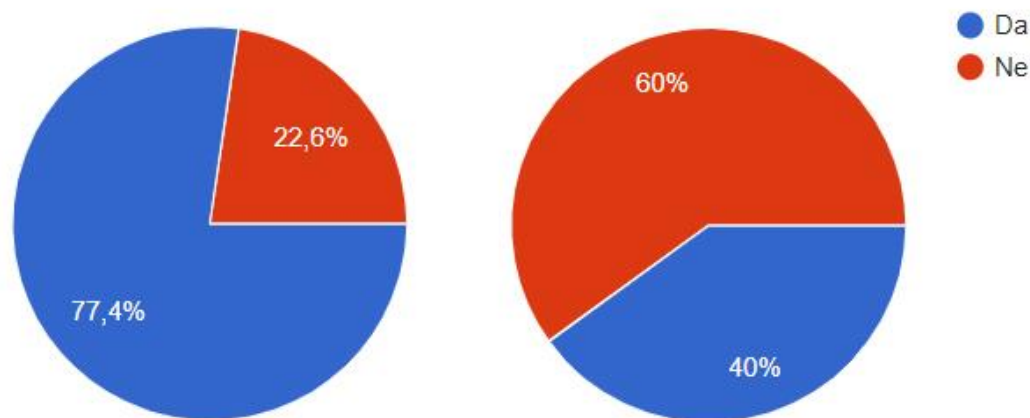
5. pitanje bilo je postavljeno samo dvjema skupinama – aktivnim i neaktivnim vjernicima, a nevjernicima nije. Pitanje je glasilo: „Smatrate li da vjerski film može

produbiti vašu vjeru?“ Ponuđeni su odgovori da i ne. Pod grafikonom 5 nalaze se dva grafikona. Prvi grafikon prikazuje odgovore aktivnih vjernika. 77,4%, odnosno 82 njih odgovorilo je da smatraju da vjerski film može produbiti njihovu vjeru, a 22,6%, odnosno 24 ih je odgovorilo da ne smatraju to. Na drugom grafikonu koji prikazuje odgovore neaktivnih vjernika malo je drugačije. 60%, odnosno 60 ih smatra da vjerski film ne može produbiti njihovu vjeru, a 40%, odnosno njih 40 smatra da može.

Smatrate li da vjerski film može produbiti vašu vjeru?

106 odgovora

100 odgovora

Grafikon 5. Odgovori ispitanika na 5. pitanje ankete

6. pitanje glasilo je: „Smatrate li da u nekim svjetovnim filmovima postoji simbolika ili preneseno značenje vezano uz Boga?“. Ponuđeni su odgovori da i ne. Sljedeći grafikoni pod grafikonom 6 skoro se podudaraju, prvi malo manje, no druga dva su vrlo slična. Prvi grafikon prikazuje odgovore aktivnih vjernika. 92,5%, odnosno 98 njih smatra da postoji simbolika ili preneseno značenje vezano u Boga, a 7,5%, odnosno 8 njih to ne smatra. Drugi grafikon prikazuje odgovore neaktivnih vjernika. 78%, odnosno 78 njih odgovorilo je da smatraju da postoji simbolika, a 22%, odnosno 22 njih smatra da ne postoji takva simbolika. Treći grafikon prikazuje odgovore nevjernika. 78,9%, odnosno 15 njih smatra da postoji simbolika, a 21,1%, odnosno 4 njih ne smatra to.

Smatrate li da u nekim svjetovnim filmovima postoji simbolika ili preneseno značenje vezano uz Boga?

Grafikon 6. Odgovori ispitanika na 6. pitanje ankete

7. pitanje glasilo je: „Možete li se sjetiti nekog svjetovnog filma u kojem postoji skrivena vjerska simbolika? (film u kojem neki od likova ima karakteristike Isusa Krista, apostola ili bilo što da aludira na Boga ili vjeru) Ako da, napišite koji je to film (ili više njih), ako ne, preskočite ovo pitanje.“. Ovo pitanje nije bilo obavezno, pa nisu svi odgovorili na ovo pitanje. Nisu bili ponuđeni odgovori, nego mogućnost upisivanja kraćeg odgovora. Sljedeća tablica prikazuje odgovore aktivnih vjernika, u toj skupini je bilo najviše odgovora, a odgovorilo je 29 ispitanika. Ispitanici su napisali različite filmove i vrlo je zanimljivo kako svatko dođe do drugačijeg filma kada razmišljaju o ovome pitanju, no nekoliko njih ipak je napisalo iste filmove koji su zapravo vrlo dobri primjeri takve simbolike. 9 ih je odgovorilo da smatraju da film „Gospodar Prstenova“ sadrži skrivenu vjersku simboliku, 8 ih je odgovorilo da to isto smatraju za filmove „Kronike iz Narnije“, a neki od njih napisali su zajedno za oba filma. 3 ispitanika odgovorilo je „Pasija“, iako je to baš vjerski film u kojem nema nečega da aludira na Isusa Krista već je to baš film o Njegovu životu. Dvoje ispitanika odgovorilo je film „Koliba“, a također dvoje odgovorilo je film „Duh“. Ostali odgovori bili su: „Svemogući Bruce“, „Hobbit“, „Harry Potter“, serija „Manifest“, „Svemogući Evan“, „Revolver“, „Matrix“, „Veliki diktator“, „Različita“, „Život je lijep“, „Mesija“, „Ja ću budan sanjati“, „Koliba u šumi“ i „Kralj lavova“.

Možete li se sjetiti nekog svjetovnog filma u kojem postoji skrivena vjerska simbolika? (film u kojem neki od likova ima karakteristike Isusa Krista, apostola ili bilo što da aludira na Boga ili vjeru) Ako da, napišite koji je to film (ili više njih), ako ne, preskočite ovo pitanje.

Koliba	Gospodar prstenova,
Kronike iz Narnije	Veliki diktator
Svemogući Bruce	Pasja
Gospodar prstenova	Gospodar prstenova
Da, Narnia Aslan	Divergent
Narnia, Gospodar prstenova	Život je lijep
Kronike iz narnije, gospodar prstenova i hobbit	Pasija
Duh	Mesija
Gospodar Prstenova	Ja ću budan sanjati
Ghost(duh)	Koliba u šumi
Harry Potter, serija Manifest	Kralj lavova
Narnija	Passion of the Christ
LOTR, Narnijske kronike	Koliba
Gospodar prstenova, Kronike iz Narnije	
Svemogući Evan, u puno filmova se može naći snažna poruka kršćanskih vrednota: žrtva, altruizam, snaga ljubavi, obitelj iznad svega...	
Lav, vještica i ormar, Gospodar prstenova, Revolver, Matrix.	

Tablica 1. Odgovori prve skupine ispitanika na 7. pitanje ankete

Odgovora ispitanika iz druge skupine - neaktivnih vjernika bilo je 14. Svatko od njih napisao je nešto drugačije, osim troje ispitanika koji su odgovorili „Pasija“, iako, kako je već i ranije spomenuto, „Pasija“ je vjerski film, pa nema simboliku na taj način kako je postavljeno u pitanju. Dvoje ispitanika odgovorilo je film „Iskupljenje u Shawshanku“. Ostali odgovori su: „Koliba“, „Majka!“, „Propovjednik“, „Pijev život“, „Greben spašenih“, „Da Vincijev kod“, „Uskrsnuće“, „Idiot“, „Neukrotiva volja“,

„Kralj lavova“, „Pasha“, „Svemogući Evan“, „Gospodar prstenova“, „Lav, vještica i ormar“ i „Časna“.

Možete li se sjetiti nekog svjetovnog filma u kojem postoji skrivena vjerska simbolika? (film u kojem neki od likova ima karakteristike Isusa Krista, apostola ili bilo što da aludira na Boga ili vjeru) Ako da, napišite koji je to film (ili više njih), ako ne, preskočite ovo pitanje.

Koliba	Uskrsnuće, The Passion
Majka!	Pasija
Propovjednik	Shawshank redemption, Idiot, Unbroken, Lion King
Life of Pi	Pasha
The Shawshank Redemption	Evan Almighty
Hacksaw Ridge	Gospodari prstenova, Lav, vještica i ormar
Da Vincijev kod	Pasija (užas svake godine se vrta za uskrs naporan već), the nun 🙄

Tablica 2. Odgovori druge skupine ispitanika na 7. pitanje ankete

Od ispitanika treće skupine - nevjernika, odgovorilo ih je samo dvoje. Jedan je napisao više filmova, a to su: „Simpsoni“, „Osvetnici: Završnica“, svi Marvelovi filmovi, „Matrix“, „Superman“ i „Ratovi zvijezda“. Drugi ispitanik odgovorio je film „Papin egzorcist“.

Možete li se sjetiti nekog svjetovnog filma u kojem postoji skrivena vjerska simbolika? (film u kojem neki od likova ima karakteristike Isusa Krista, apostola ili bilo što da aludira na Boga ili vjeru) Ako da, napišite koji je to film (ili više njih), ako ne, preskočite ovo pitanje.

Simpsoni, The End Game, basically sav Marvel svemir je Biblija, Matrix, Superman. uglj ovo https://www.jstor.org/stable/276648811 Star Warsi
Papin egzorcist

Tablica 3. Odgovori treće skupine ispitanika na 7. pitanje ankete

8. pitanje glasilo je: “ Jeste li čuli za pojam „odabrani“ ili „the chosen one“ koji se vrlo često koristi u popularnim filmovima?”. Ponuđeni odgovori bili su da i ne. Pod sljedećim grafikonom 7 nalaze se tri grafikona koja prikazuju odgovore ispitanika iz

sve tri skupine, a oni su otprilike isti, što znači da je većina ispitanika čula za pojam „odabrani“. 88,7%, odnosno 94 ispitanika iz prve skupine - aktivnih vjernika odgovorilo je da su čuli za taj pojam, dok 11,3%, odnosno 12 njih nije čulo za to. 84%, odnosno 84 ispitanika iz druge skupine - neaktivnih vjernika odgovorilo je da su čuli za taj pojam, a 16%, odnosno 16 njih reklo je da nisu. 94,7%, odnosno 18 ispitanika iz treće skupine - nevjernika reklo je da su čuli za to, a 5,3%, odnosno 1 ispitanik odgovorio je da nije čuo za pojam „odabrani“. Nakon ovog pitanja slijedilo je objašnjenje pojma „odabrani“ da bi za sljedeća pitanja svi znali o čemu se radi.

Jeste li čuli za pojam „Odabrani“ ili „The chosen one“ koji se vrlo često koristi u popularnim filmovima?

Grafikon 7. Odgovori ispitanika na 8. pitanje ankete

9. pitanje glasilo je: „Možete li pretpostaviti odakle dolazi ovaj pojam? Ako da, napišite s kojom osobom ili knjigom biste vi povezali pojam "odabrani".“ Ovo pitanje nije bilo obavezno, pa nisu svi odgovorili. Odgovor nije bio ponuđen, nego su ispitanici mogli sami napisati kraći odgovor. Od prve skupine ispitanika - aktivnih vjernika, 38 ih je odgovorilo na pitanje. Najviše odgovora bilo je vezano uz Bibliju i Isusa, pa je bilo 14 odgovora za knjigu Bibliju, a isto tako 14 odgovora za Isusa Krista. Neki ispitanici povezali su pojam „odabrani“ sa odabranim izraelskim i židovskim narodom koji se također pojavljuju u Bibliji. Neki pak povezuju ovaj pojam sa likovima iz filmova „Harry Potter“, „Spiderman“, „Moana“, „Petar Pan“, „Alisa u zemlji čudesa“ i „Pinokio“.

Možete li pretpostaviti odakle dolazi ovaj pojam? Ako da, napišite s kojom osobom ili knjigom biste vi povezali pojam "Odabrani".	
	Broj odgovora
Biblija	10
Isus	8
Isus Krist	2
Bog	2
S likom Isusa Krista	1
S Biblijom tj. Isusom	1
Isusom (prema seriji odabrani)	1
Isus je jedini Odabrani	1
Židovski narod je odabran od Boga.	1
U Bibliji piše da su Izraelci božji odabran narod	1
Biblijom, odnosno svi smo mi odabrani od Boga	1
Biblija, odabrani narod	1
Sveto pismo	1
Iz vjere, Mesija	1
S apostolima, svetcima, mučenicima, sa sobom!	1
Harry Potter	1
Spiderman, Moana	1
Petar Pan, Alisa u zemlji čudesa, Pinokio, Spiderman	1
Od toga da je netko dotičnu osobu odabrao s namjerom?	1
Ne povezujem ni s kim	1

Tablica 4. Odgovori ispitanika prve skupine na 9. pitanje ankete

Iz druge skupine ispitanika - neaktivnih vjernika, na 9. pitanje odgovorilo je 28 ispitanika. Najviše ih je, kao i u prvoj skupini, pojam „odabrani“ povezalo sa Biblijom i Isusom Kristom. Odgovora u kojima se spominje Biblija bilo je 14, a u kojima se spominje Isus bilo je 9. Ispitanici spominju i Noinu arku, Mesiju i propovijed kao poveznicu s ovim pojmom. 3 njih povezuje ovaj pojam sa mitologijom. 3 njih povezuje

ovaj pojam sa filmskim junacima „Supermanom“, „Harry Potterom“ i ostalim junacima iz znanstveno-fantastičnih filmova.

Možete li pretpostaviti odakle dolazi ovaj pojam? Ako da, napišite s kojom osobom ili knjigom biste vi povezali pojam "Odabrani".	
	Broj odgovora
Biblija	10
Isus	3
Biblija - Isus	2
Isus Krist	2
S likom Isusa iz Biblije	1
Isus?	1
Noina arka	1
KORISTI SE U PROPOVIJEDI	1
Mesija	1
Pojam povezujem sa svim vjerama/mitologijama.	1
Grčka mitologija Herkules, Biblija Mojsije	1
Još iz mitologije, nije isus bio prvi "odabrani"	1
Superman	1
Harry Potter	1
SF filmovi/junaci općenito	1

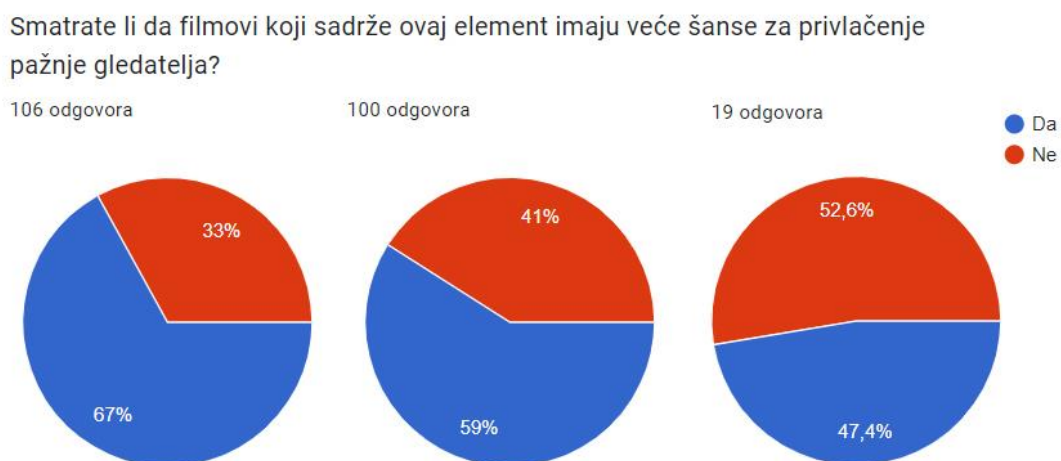
Tablica 5. Odgovori ispitanika druge skupine na 9. pitanje ankete

Od ispitanika treće skupine – nevjernika, odgovorilo ih je samo 5. Većina je odgovorila da povezuju ovaj pojam s Biblijom. Jedan ispitanik odgovorio je film „Gospodar prstenova“, a jedan je odgovorio „Harry Potter“.

Možete li pretpostaviti odakle dolazi ovaj pojam? Ako da, napišite s kojom osobom ili knjigom biste vi povezali pojam "Odabrani".	
	Broj odgovora
Biblija	3
Lord of the rings	1
Harry Potter 🤔	1

Tablica 6. Odgovori ispitanika treće skupine na 9. pitanje ankete

10. pitanje glasilo je: „Smatrate li da filmovi koji sadrže ovaj element imaju veće šanse za privlačenje pažnje gledatelja?“. Ponuđeni su odgovori da i ne. Pod grafikonom 8 prikazana su tri grafikona koja prikazuju odgovore svih triju skupina. U skupini aktivnih vjernika 67%, odnosno 71 njih odgovorilo je da smatraju da filmovi koji sadrže element odabranog lika imaju veće šanse za privlačenje pažnje gledatelja, a 33%, odnosno 35 ih je odgovorilo da to ne smatraju. U skupini neaktivnih vjernika 59%, odnosno 59 njih odgovorilo je da, a 41%, odnosno 41 ih je odgovorilo ne. U trećoj skupini, skupini nevjernika 47,4%, odnosno 9 ih je odgovorilo da to smatraju, a 52,6%, odnosno 10 ih je odgovorilo da to ne smatraju. Kod prve i druge skupine većina se složila s time da element odabranog lika ima veće šanse kod privlačenja gledatelja, dok je u trećoj skupini ipak prevagnuo negativni odgovor.

Grafikon 8. Odgovori ispitanika na 10. pitanje ankete

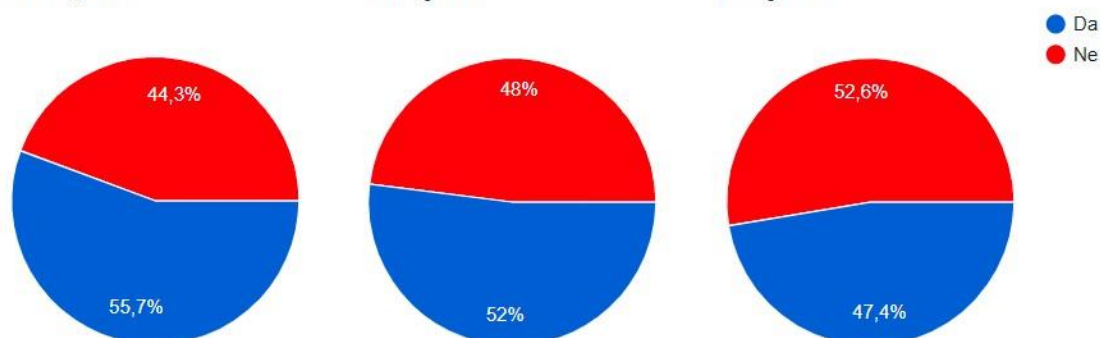
11. pitanje glasilo je: „Smatrate li da neki određeni film može promijeniti vaš stav ili razmišljanje o nečemu?“. Ponuđeni odgovori bili su da i ne. Pod grafikonom 9 prikazana su tri grafikona koja prikazuju odgovore za sve tri skupine ispitanika, a sve skupine su otprilike podijeljene na pola što se tiče odgovora da i ne. U prvoj skupini aktivnih vjernika 55,7%, odnosno 59 ispitanika odgovorilo je da, a 44,3%, odnosno 47 njih odgovorilo je ne. U drugoj skupini neaktivnih vjernika 52%, odnosno 52 njih odgovorilo je da, a 48%, odnosno 48 njih odgovorilo je ne. U trećoj skupini nevjernika 47,4%, odnosno 9 njih odgovorilo je da, a 52,6%, odnosno 10 njih odgovorilo je ne.

Smatrate li da neki određeni film može promijeniti vaš stav ili razmišljanje o nečemu?

106 odgovora

100 odgovora

19 odgovora

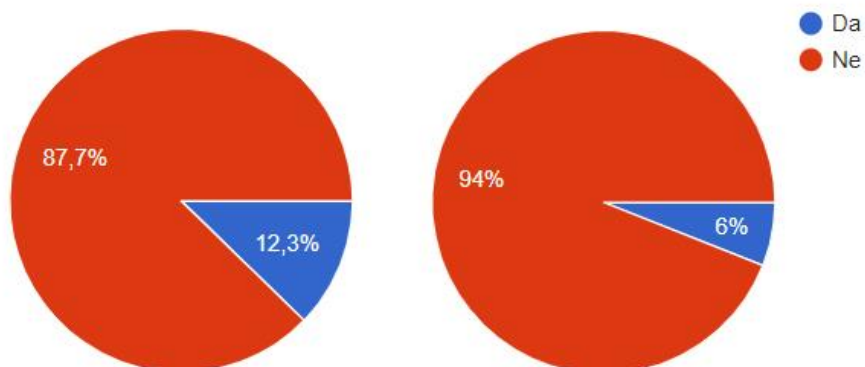
Grafikon 9. Odgovori ispitanika na 11. pitanje ankete

12. pitanje ankete bilo je malo promijenjeno ovisno o skupini, pa je za prvu i drugu skupinu pitanje glasilo: „Smatrate li da neki određeni film može promijeniti vašu vjeru?“, a za treću skupinu: „Smatrate li da vas neki određeni film može navesti da počnete vjerovati?“. U svakoj skupini otprilike su slični grafikoni, većina je u svakoj skupini odgovorila da određeni film ne bi mogao promijeniti njihovu vjeru ili ih navesti da počnu vjerovati. U prvoj skupini aktivnih vjernika 87,7%, odnosno 93 ispitanika odgovorilo je da film ne bi mogao promijeniti njihovu vjeru, dok je 12,3%, odnosno 13 ispitanika odgovorilo da bi. U drugoj skupini neaktivnih vjernika 94%, odnosno 94 ispitanika odgovorilo je ne, a 6%, odnosno 6 ispitanika odgovorilo je da. U trećoj skupini nevjernika 94,7%, odnosno 18 ispitanika odgovorilo je da ne bi počeli vjerovati zbog filma, a 5,3%, odnosno 1 ispitanik odgovorio je da bi.

Smatrate li da neki određeni film može promijeniti vašu vjeru?

106 odgovora

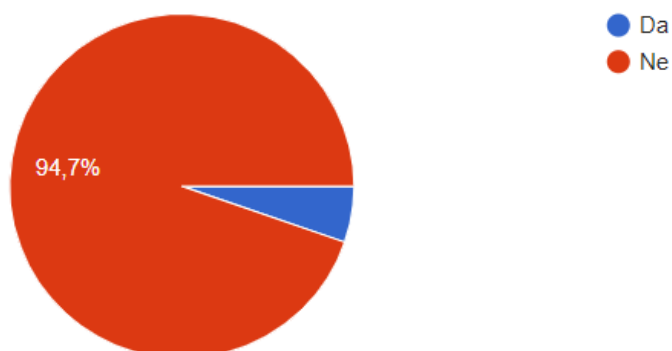
100 odgovora

Grafikon 10. Odgovori ispitanika 1. i 2. skupine na 12. pitanje ankete

Smatrate li da vas neki određeni film može navesti da počnete vjerovati?

19 odgovora

Grafikon 11. Odgovori ispitanika 3. skupine na 12. pitanje ankete

13. pitanje ankete glasilo je: „Jeste li ikada promijenili svoje mišljenje o nečemu nakon gledanja nekog određenog filma?“. Ponuđeni odgovori bili su da i ne. Pod grafikonom 12 prikazana su tri grafikona koja prikazuju odgovore ispitanika sve tri skupine. U sve tri skupine većina ispitanika odgovorila je da nisu promijenili mišljenje o nečemu nakon gledanja određenog filma. U prvoj skupini aktivnih vjernika 77,4%, odnosno 82 ispitanika odgovorilo je ne, a 22,6%, odnosno 24 ispitanika odgovorilo je da. U drugoj skupini neaktivnih vjernika 60%, odnosno 60 ih je odgovorilo ne, a 40%, odnosno 40 ih je odgovorilo da. U trećoj skupini nevjernika 63,2%, odnosno 12 ih je odgovorilo ne, a 36,8%, odnosno 7 ih je odgovorilo da.

Jeste li ikada promijenili svoje mišljenje o nečemu nakon gledanja nekog određenog filma?

Grafikon 12. Odgovori ispitanika na 13. pitanje ankete

14. i zadnje pitanje ankete koje je povezano s prethodnim pitanjem, glasilo je: „Ako je odgovor na prethodno pitanje bio da, napišite koji je to bio film i što se promijenilo.“ Odgovor na to pitanje nije bio obavezan, pa nisu svi odgovorili. U prvoj skupini aktivnih vjernika, na pitanje je odgovorilo 14 ispitanika. U tablici 7 pišu njihovi odgovori, a svatko je odgovorio nešto drugačije iz osobnog iskustva. U drugoj skupini neaktivnih vjernika, na pitanje je odgovorilo 11 ispitanika, isto tako, svatko svojim riječima je opisao svoje iskustvo. U tablici 8 pišu odgovori ispitanika skupine neaktivnih vjernika. U zadnjoj trećoj skupini nevjernika, na pitanje je odgovorilo 3 ispitanika, a njihovi odgovori pišu u tablici 9.

Ako je odgovor na prethodno pitanje bio da, napišite koji je to bio film i što se promijenilo.
Tajna, dublje razumijevanje zivota i odnosa s ljudima
Ne sjećam se točno, ali sigurno je
Dead Poets Society film je koji me potaknuo na promišljanje o prijateljstvu, a i na drukčiji i dublji način gledanja na poeziju.
Unplanned, razumjela sam stajalište zaposlenika industrije abortusa. Iako se ne slažem s abortusom, mogu razumijeti zašto zaposlenici takvih industrija ostaju toliko dugo raditi za njih. Uvjeravaju ih da pomažu ženama

u nevolji, a zapravo se iza svega toga krije nešto puno dublje što ne žele da itko sazna.
Ne mogu se sjetiti konkretnog filma, al nakon gledanja nekih filmova podsjetim se koliko treba biti zahvalniji za sve što imaš.
Koliba, gledanje na negativne događaje
Film o Bogu
interstellar
Film Krive su zvijezde, zaključila sam da je ljubav najvažnija.
Thin red line. Nakon tog filma, svi ostali filmovi su se spustili za par stepenica
Pogled na život
Ne sjećam se točno koji film, ali u svakom slučaju promjenila sam pogled na neke stvari i situacije koje sam dosad smatrala možda manje važnima
Serija Face potaknulo me na veću zauzetost za istinu, pravednost, borbu za drugoga u potrebi, prihvaćanje drugog kad se razlikuje od mene, mojih stavova i uvjerenja.
What is a women, pogled na kanadsku vlast.

Tablica 7. Odgovori ispitanika 1. skupine na 14. pitanje ankete

Ako je odgovor na prethodno pitanje bio da, napišite koji je to bio film i što se promijenilo.
The Founder, izbjegavao sam McDonalds
The Man From Earth. Prikazane zanimljive nove ideje i teorije.
Film Spotlight, pogled na crkvu kao instituciju (zataškavanje pedofilije)
Nažalost ne sjećam se naziva filmova, ali znam da ih je bilo takvih..
Ima puno nelogicnosti
Pasija, uspjela sam doživjeti majčinu bol
Interstellar, Orkanski visovi, 13 reasons why - ostavili su veliki utisak na mene, više cijenim, volim i prihvaćam ljude koji su meni bitni i kojima sam bitna ja

Founder, pogled na povijest lanca McDonalds
Padre Pio, pogled o raju
Miss You Already, promijenio mi je mišljenje o prijateljstvu i načinu na koji doživljam isto.
Dokumentarci

Tablica 8. Odgovori ispitanika 2. skupine na 14. pitanje ankete

Ako je odgovor na prethodno pitanje bio da, napišite koji je to bio film i što se promijenilo.
Bohemian Rhapsody, Rocket Man, Molly's Game
Dokumentarni filmovi
Ralje su se vrtele svaki u***ni put dok smo isli na more. Taman noc prije... strah dubine ...

Tablica 9. Odgovori ispitanika 3. skupine na 14. pitanje ankete

12.1. Analiza ankete

Anketa je provedena prilično uspješno. Na ispunjavanje ankete odazvao se veliki broj ljudi, a s obzirom da su ispitanici bili podijeljeni u tri skupine ovisno o njihovim odgovorima na 1. i 2. pitanje, rezultati su jasniji i bolje se može zaključiti razmišljanje određene osobe prema vjerskom opredjeljenju. Tri skupine su odabrane iz razloga jer je Hrvatska katolička zemlja, pa je većina stanovnika kršćanske katoličke vjere. Većina ljudi izjašnjavaju se kao kršćani katolici, no prije same ankete, prema iskustvu, pretpostavljeno je da nisu svi koji se tako izjašnjavaju i aktivni vjernici. Prema odgovorima na 2. pitanje u kojem ih se pitalo jesu li aktivni vjernici, odgovori su bili skoro pola pola. To pitanje je puno pomoglo kod određivanja daljnje ankete jer se na nekim odgovorima vidi razlika kod vjernika koji aktivno sudjeluju u crkvi i onih koji ne prakticiraju svoju vjeru. U današnje vrijeme nije dovoljno samo pitati za vjersko opredjeljenje, već i za to prakticira li se vjera u svakodnevnom životu. Treća skupina također je bila bitna s obzirom da postoje i ljudi koji ne vjeruju u Boga, pa oni također imaju različita razmišljanja o ovakvim pitanjima. Vjernika drugih religija je bilo malo, odnosno, 4 ispitanika izjasnila su se kao pravoslavni kršćani i 1 kao protestant, ali oni su također kršćani, pa imaju istu vjeru, no drugačije običaje.

Prema rezultatima 3. pitanja ankete vide se značajne razlike između odgovora sve tri skupine što je i očekivano s obzirom da se po grafikonu 3. vidi da aktivni vjernici češće gledaju filmove s vjerskom tematikom, a većina onih koji ne vjeruju ih ni ne gledaju. Kod odgovora na 4. pitanje također se vidi jako velika razlika u razmišljanju ljudi ovisno o njihovoj vjeri. Većina aktivnih vjernika smatra da je film kao medij dobro sredstvo za navještanje vjere. Neaktivni vjernici su podijeljeni otprilike na pola, a većina nevjernika smatra da film nije dobar za navještanje vjere. Film općenito ima veliku sugestivnu moć, pa je jako dobar medij za prenošenje informacija koje mogu iznimno utjecati na gledatelja. Većina ljudi zna da je to tako, pa oni koji vjeruju u Boga smatraju da se kroz film vjera može produbiti što je i pokazano odgovorima na 5. pitanje. Većina aktivnih vjernika odgovorila je da im vjerski film produbljuje vjeru dok više od pola neaktivnih vjernika smatra da im vjerski film ne može produbiti vjeru. Većina vjerskih filmova baziraju se na Bibliji i na stvarnim događajima, pa je na neki način to kao da vizualno čitamo Bibliju, pa se time ustvari i produbljuje vjera, samo na malo drugačiji način od klasičnog čitanja. Kod 6. pitanja u anketi nije bilo previše razlike kako je i očekivano jer većina ljudi već zna da postoji skrivena simbolika u filmovima, bez obzira je li ta simbolika povezana s Bogom ili nečim drugim, tako da je većina ispitanika u sve tri skupine odgovorila pozitivno na to pitanje. Kod 7. pitanja, ispitanici su mogli birati hoće li odgovoriti na to pitanje ili preskočiti, pa većina nije odgovorila, ali oni koji jesu pomogli su svojim odgovorima jer je puno njih napisalo slične odgovore. Pisali su filmove za koje smatraju da imaju skrivenu vjersku simboliku, pa ih je najviše vjersku simboliku povezalo sa filmovima „Gospodar prstenova“ i „Kronike iz Narnije“ koji baš i jesu filmovi u kojima se najviše mogu očitovati takvi simboli. Neki baš nisu shvatili poantu pitanja, pa su pisali vjerske filmove, tako da bi to pitanje vjerojatno trebalo postaviti nekako jasnije, iako je vrlo jasno napisano što se traži. Ima vrlo zanimljivih odgovora filmova koji svakako imaju simbole, preneseno značenje ili nešto što aludira na vjeru i također sadrže element „odabranog“ lika. Nakon što su napisali odgovore za film, pitalo ih se znaju li za pojam „odabrani“, a na tom pitanju također su sve tri skupine odgovorile slično, odnosno većina ljudi čula je za taj pojam. Na sljedećem pitanju opet su trebali opcionalno napisati ako znaju ili što smatraju pod tim pojmom, pa većina opet nije odgovorila, no oni koji jesu, većina je napisala slične stvari, samo malo drugačijim riječima. U tom

pitanju nije bila namjera tjerati ispitanike da biraju između određenih osoba ili knjiga, već im je dano da sami odgovore ukoliko žele jer se htjelo vidjeti njihovo osobno razmišljanje bez prethodnog navođenja. Većina ispitanika u sve tri skupine napisalo je odgovore vezane uz Bibliju i Isusa Krista, a manjina je napisala neke druge stvari koje su zapravo vezane uz filmove koji bi mogli sadržavati taj element,. Kod ovih odgovora vidi se da većina ljudi zna o čemu se radi, ili ako ne znaju mogu vrlo lako pretpostaviti odakle bi mogao doći taj pojam s obzirom na objašnjenje pojma jer je vrlo očito da je Biblija kao knjiga i Isus kao osoba jedini koji u stvarnosti može biti „odabran“. Element „odabranog“ lika može biti okidač zašto su takvi filmovi vrlo popularni, pa ih se pitalo misle li oni da filmovi s tim elementom privlače više pažnje kod gledatelja. U 1. i 2. skupini većina, odnosno oko 60%, odgovorilo je da smatraju to, no u 3. skupini su ipak podijeljeni na pola, tako da se ne bi svi baš složili s ovom izjavom. Sljedeća pitanja bila su povezana s razmišljanjem o promjeni mišljenja, stava ili vjere. Zanimljivo je to što većina ljudi ima u glavi jedan svoj stav koji je vrlo teško promijeniti bilo kako. U 11. pitanju pitalo ih se da li postoji mogućost da neki film promijeni njihovo razmišljanje ili stav, pa je kod sve tri skupine sličan odgovor, svaka skupina naginje na pola-pola pozitivnih i negativnih odgovora. Sljedeće pitanje slično je kao i prethodno, pitalo ih se može li određeni film promijeniti njihovu vjeru ili ih navesti da počnu vjerovati. Većina ispitanika odgovorila je negativno. Kada netko živi određenim načinom života, moguće je, no vrlo je teško da će ta osoba promijeniti svoj stav, a još teže vjeru. Za promjenu treba velika volja i osoba treba dati priliku nekome ili nečemu da mijenja njezin život. Nakon toga, pitalo ih se postoji li koji film zbog kojega su promijenili svoje mišljenje o nečemu. Većina ljudi odgovorila je da nije, no neki su ipak promijenili mišljenje o nečemu, a na sljedećem i zadnjem pitanju imali su mogućnost da odgovore koji film im je promijenio mišljenje i što se promijenilo. Nije ih puno odgovorilo, no oni koji jesu, većinom su to bile stvari koje se tiču pogleda na život, pogled na razne životne situacije, na zahvalnost, odnos prema bližnjima, osjećaje i na stvari koje radimo kako bismo imali dobar život. Upravo filmovi koji uspiju potaknuti gledatelje da dožive takve osjećaje zbog kojih će htjeti biti bolji ljudi su oni koji vrijede. Bit filma je da gledatelj doživi jedinstven osjećaj koji mu daje nadu, koji ga inspirira i potiče na bolji život.

13. Zaključak

Tijekom povijesti, religija je mnogim ljudima značila jako puno, te je mnogo književnika, profesora, pa kasnije scenarista i redatelja biralo teme vezane uz religiju. Od početka razvoja književnosti, a kroz književnost i filma, religija je sastavni dio tih umjetničkih smjerova. Izvor i vodilja mnogih filmova je Biblija, knjiga kojom se vodi cijelo kršćanstvo i koja donosi vrlo snažne poruke svijetu. Kada je film tek ugledao svjetlo dana, svećenici nisu bili uvjereni da će to biti dobro, no s vremenom su shvatili da će kroz film moći navještati vjeru i širiti pozitivne poruke. I danas Crkva smatra da su filmovi dobri ukoliko šire radost i pozitivne misli, a ne strah i zlo. Vjerski film koji je postigao veliku popularnost, sigurno je Pasija. Priča je tužna, no ovim filmom dodatno se proširilo evanđelje. Postoji mnogo vjerskih filmova s drugačijim temama, a koji su zauzeli pažnju mnogim ljudima zbog raznih ljudskih iskustava koja su ispričana u filmovima, a iskustva drugih ljudi poticaj su gledateljima da i oni na neki način dožive to što gledaju i slušaju.

Mnogo filmova napravljeno je prema književnim djelima koja su pisali nadareni i pobožni književnici, a koji su pokušavali svoju vjeru indirektno povezati sa svojom izmišljenom pričom, kao što su S.C. Lewis i J.R.R. Tolkien. Djela ovih dvaju književnika postala su vrlo popularna i pretvorena su u filmove koji su postigli veliku slavu na velikim platnima, a gledaju se i danas. Njih dvoje povezuju se jer su oboje voljeli mitove i legende, a bili su i kršćani, pa su prema tome i stvarali svoja djela koja su prožeta dubljim značenjem i vrlo su ozbiljno i pametno osmišljena.

Ono što privlači ljude da gledaju filmove koji sadrže likove ili događaje vezane uz spasenje jest prirodna ljudska težnja za transcendentnim, odnosno, Božjim i nadnaravnim. Upravo iz tog razloga postoje elementi koje mnogi redatelji koriste u svjetovnim filmovima, kao što je spomenuti „odabrani“ lik ili razne metafore kojima se upućuje na Bibliju.

Prema provedenom istraživanju, vide se velike razlike u razmišljanju ljudi različite vjere i različitih vjerskih navika, no neke stvari ipak su urođene svima isto. Provedenim istraživanjem postigao se željeni rezultat zbog dobivenih odgovora mnogih ispitanika. Većini ljudi teško je promijeniti već urezano mišljenje o određenoj stvari, no ipak postoje iznimke u filmovima koji uspiju „prodrmati“ osobu da

promijeni stav i počne drugačije razmišljati jer je ipak film medij koji u jednome sadrži sve umjetnosti zajedno, te ima veliku moć utjecaja na gledatelja.

Kroz cijelo ovo istraživanje, pronašla sam mnogo poučnih informacija za svoj osobni život, a koje će mi puno značiti u budućnosti. Sadržaj koji biramo jako utječe na naše razmišljanje i naš osobni razvoj. Zbog toga trebamo pametno birati što ćemo gledati i čitati, te kako će to kasnije utjecati na nas i hoće li nam koristiti takav sadržaj u budućem životu. Napravila sam mnogo analiza i mnogo promišljala o svemu, pa tek nakon cijelog višemjesečnog istraživanja vidim neke stvari koje do sad nisam, te mi je ovo istraživanje mnogo pomoglo u osobnom rastu i pogledu na određene stvari u životu.

14. Izvori

14.1. Filmovi

Pasija – 2004.

Raj postoji – 2014.

Bog nije mrtav – 2014.

Kronike iz Narnije: Lav, vještica i ormar – 2005.

Aquaman – 2018.

Gospodar prstenova: Prstenova družina – 2001.

14.2. Literatura

[1] Rabar, J.S. (2008.) *Umjetnost i vjera*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

[2] Stam, R. (2019.) *Teorija filma*. Zagreb: Disput.

[3] Peterlić, A. (2018.) *Osnove teorije filma*. Zagreb: Akademija dramske umjetnosti.

[4] Marsh, C. (2008.) *Theology Goes to the Movies: An Introduction to Critical Christian Thinking*. Ujedinjeno Kraljevstvo: Taylor & Francis

[5] Mikić, K. (2001.) *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa, nakladno društvo, d.o.o.

[6] Staguhn, G. (2004.) *Kratka povijest svjetskih religija*. Zagreb: Mozaik knjiga d.o.o.

[7] Jung, C. G. (1996.) *O religiji i kršćanstvu*. Đakovo: Karitativni fond UPT, Ne živi čovjek samo o kruhu

14.3. Mrežni izvori

[8] Verbum, (2023.), *Clive Staples Lewis*, dostupno na:

<https://verbum.hr/autori/lewis-clive-staples> [pristupljeno 25.08.2023.]

[9] metafora. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. dostupno na:

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=40344> [Pristupljeno 25. 08. 2023.]

[10] ABC television. [Pine Tree] (04.01.2016.). Mel Gibson's Passion - Primetime Live interview with Diane Sawyer – 2004 [Video]. YouTube. Dostupno na:

<https://youtu.be/7Ecnfe530IE>

- [11] *Film and Religion*. Encyclopedia of Religion. Encyclopedia.com. dostupno na: <https://www.encyclopedia.com/environment/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/film-and-religion> [pristupljeno 26.08.2023.]
- [12] Glas Koncila (26.7.2019.) *Sinergija filma i vjere – ljetni duhovni i vjerski kutak*. Dostupno na: <https://www.glas-koncila.hr/sinergija-filma-i-vjere-ljetni-duhovni-filmski-kutak/> [pristupljeno 26.08.2023.]
- [13] The 700 club. (The 700 club) [14.04.2014.]. "Heaven is for Real" Director Randall Wallace [Video]. YouTube. Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=SCAYhRupzyE>
- [14] Risen Magazine. (Risen Magazine) [09.04.2014.]. Heaven is for Real: Randall Wallace & Connor Corum [Video]. YouTube. Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=pMhG77QvTwk>
- [15] RemedyLIVE. (remedylive) [19.03.2014.]. God's Not Dead Movie Premiere Interview with Director Harold Cronk [Video]. YouTube. Dostupno na: <https://youtu.be/0yBxL2-kDAs>
- [16] Jubilee Church London. (Jubilee Church London) [13.08.2018.]. God's not dead | Rice Brooks [Video]. YouTube. Dostupno na: <https://youtu.be/V6OhZGjcl2U>
- [17] Christian Bottenfield. (ThinkingWest) [30.06.2019.]. CHRISTIANITY in the LORD OF THE RINGS [Video]. YouTube. Dostupno na: <https://youtu.be/sV9R5Z02GtE?si=0BEw86CYjPbx3puY>
- [18] Hammond, W. G. (01.01.2023.). J.R.R. Tolkien. Encyclopedia Britannica. Dostupno na: <https://www.britannica.com/biography/J-R-R-Tolkien> [pristupljeno 26.08.2023.]

15. Popis slika

Slika 1. Ekstremne scene iz filma "Pasija"	15
Slika 2. Scene iz filma "Raj postoji"	22
Slika 3. Poster i scene iz filma "Bog nije mrtav"	32
Slika 4. Glavni likovi iz Narnije: Aslan, Bijela vještica, Edmund, Peter, Lucy i Susan	39
Slika 5. Scene i poster iz filma "Aquaman"	44
Slika 6. Poster i scene iz filma "Gospodar prstenova: Prstenova družina"	48

16. Popis grafikona

Grafikon 1. Odgovori ispitanika na 1. pitanju ankete	49
Grafikon 2. Odgovori ispitanika na 2. pitanje ankete	50
Grafikon 3. Odgovori ispitanika na 3. pitanje ankete	51
Grafikon 4. Odgovori ispitanika na 4. pitanje ankete	51
Grafikon 5. Odgovori ispitanika na 5. pitanje ankete	52
Grafikon 6. Odgovori ispitanika na 6. pitanje ankete	53
Grafikon 7. Odgovori ispitanika na 8. pitanje ankete	56
Grafikon 8. Odgovori ispitanika na 10. pitanje ankete	59
Grafikon 9. Odgovori ispitanika na 11. pitanje ankete	60
Grafikon 10. Odgovori ispitanika 1. i 2. skupine na 12. pitanje ankete	61
Grafikon 11. Odgovori ispitanika 3. skupine na 12. pitanje ankete.....	61
Grafikon 12. Odgovori ispitanika na 13. pitanje ankete	62

17. Popis tablica

Tablica 1. Odgovori prve skupine ispitanika na 7. pitanje ankete	54
Tablica 2. Odgovori druge skupine ispitanika na 7. pitanje ankete	55
Tablica 3. Odgovori treće skupine ispitanika na 7. pitanje ankete	55
Tablica 4. Odgovori ispitanika prve skupine na 9. pitanje ankete	57
Tablica 5. Odgovori ispitanika druge skupine na 9. pitanje ankete	58
Tablica 6. Odgovori ispitanika treće skupine na 9. pitanje ankete	58
Tablica 7. Odgovori ispitanika 1. skupine na 14. pitanje ankete	63
Tablica 8. Odgovori ispitanika 2. skupine na 14. pitanje ankete	64
Tablica 9. Odgovori ispitanika 3. skupine na 14. pitanje ankete	64

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, PETRA LAJNESEK (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica ~~završnog/diplomskog~~ (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom RELIGIJA U FILMU (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Petra Lajnesek
(vlastoručni potpis)

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/li na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.